

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย
ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี

โดย

นางสาวศิริภา คุณพระเนตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

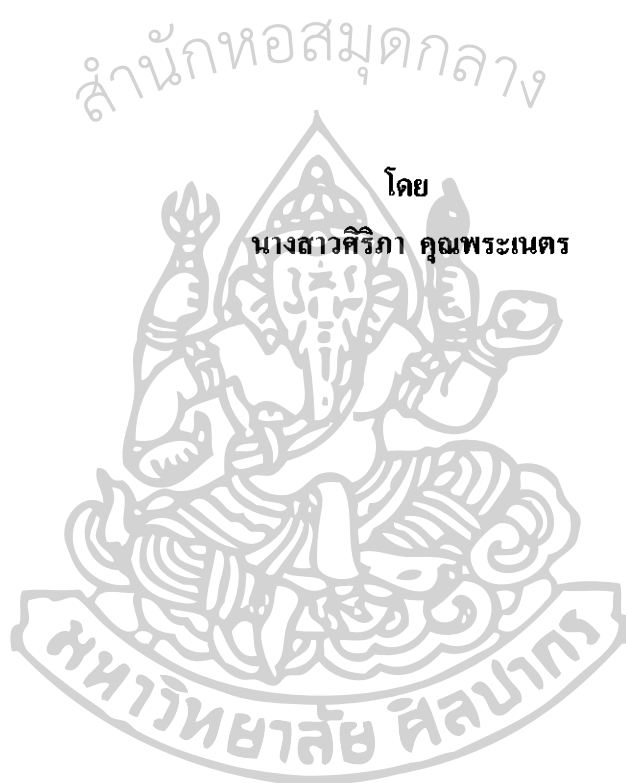
สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภูมิศึกษา หมู่บ้านแสมาชาย
ตำบลบางตรก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**POTENTIALITY OF LOCAL COMMUNITY IN ECOTOURISM MANAGEMENT : A
CASE STUDY : BANN SAMAECHEAI BANGKROK SUB – DISTRICT,
BANLAM DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE**

สำนักหอสมุดกลาง

By

Siripa Koonpraneit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION

Program of Entrepreneurship

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ ศักยภาพของชุมชน
ท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม
จังหวัดเพชรบุรี ” เสนอโดย นางสาวศิริภา คุณพระเนตร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

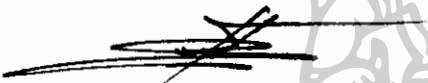
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 23 เดือน ๗.๓ พ.ศ. ๒๕๖๔

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.สวรรษา ชื่อเต็ม

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์)

21 / พฤษภาคม 64

 กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุทิสรา สุ่มบุตร)

21 / พฤษภาคม / 64

 กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สวรรษา ชื่อเต็ม)

21 / พฤษภาคม / 64

52602779 : สาขาวิชาการประกอบการ

คำสำคัญ : ศักยภาพ / ชุมชนท้องถิ่น / การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศิริภา คุณพระเนตร : ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ : อ.ดร.สรวรรษา ชื่อเล่ม. 91 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านทัศนคติในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 150 ครัวเรือนและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และ ค่าสูงสุด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาความ (Descriptive Approach Analysis)

ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ โดยปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยด้านทัศนคติในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง (54.78% และ 50.16% ตามลำดับ) ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับต่ำ (38.40%) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ทั้งในเรื่องของงบประมาณและการอบรมให้ความรู้ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านแสมชายนั้น ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานรัฐควรมีนโยบายในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจนและให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ชุมชนแสมชายให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชาการประกอบการ   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา..... **ศิริภา** .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ..... **ดร.** .....

52602779 : MAJOR : ENTREPRENEURSHIP

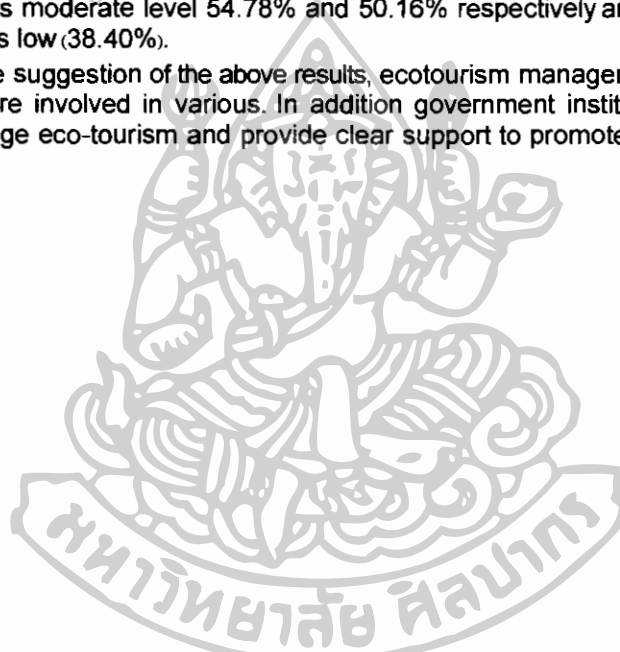
KEY WORD : POTENTIALITY / LOCAL COMMUNITY / ECO-TOURISM

SIRIPA KOONPRANEIT : POTENTIALITY OF LOCAL COMMUNITY IN ECOTOURISM MANAGEMENT : A CASE STUDY : BANN SAMAECHAI BANGKROK SUB - DISTRICT BANLAM DISTRICT PHETCHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : SAWANYA SUELUEAM, Ph.D. 91 pp.

The Objective of this research was to study the potentiality of local community in ecotourism management. It was based on 3 factors, knowledge on ecotourism management, attitude on ecotourism management and participation of the local community on ecotourism management. Aspect of these was measured in term of questionnaires administered through 150 households and leader of local community were in depth interviewed. Data were analyzed and shown on percentage, mean, standard deviation, minimum, maximum. The qualitative study was carried out by in-depth interviews of 5 key-informants and the information was analyzed by descriptive approach analysis.

The result revealed that the potentiality of local community in ecotourism management was low level. The knowledge of ecotourism management and the attitude on ecotourism was moderate level 54.78% and 50.16% respectively and the participation of local community was low (38.40%).

The suggestion of the above results, ecotourism management should encourage the local people are involved in various. In addition government institutions should also have a policy to manage eco-tourism and provide clear support to promote community Samaechai to be recognized.

Program of Entrepreneurship Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature ..... Siripa .....
Thesis Advisor's signature ..... S. Sawanya .....

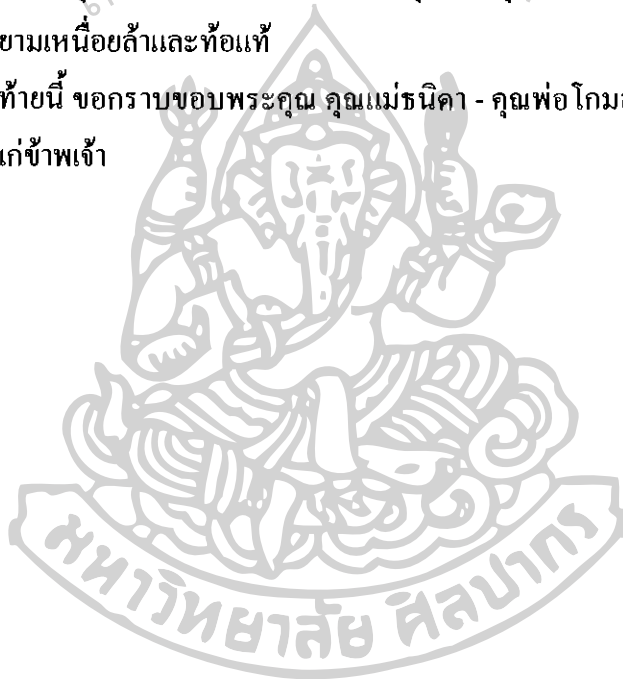
กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความอนุเคราะห์ของ อาจารย์ ดร.วิโรจน์ เกษญาติลักษณ์ ดร.สุทิสรา ลุ่มบุตร และ อาจารย์ ดร.สวรรณยา ซื่อเลื่อม อาจารย์ที่ให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือในหลายสิ่งหลายอย่าง ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้านสามชายทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณ คุณฤทธิจักร จันทิมา ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน และเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อนๆ การประกอบการ รุ่นที่ 2 ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้กันและกันตลอดมา ทั้งในยามเหน็ดเหนื่อยและท้อแท้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ธนิศา - คุณพ่อ โกมล คุณพระเนตร บุพการีผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ข้าพเจ้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตในการศึกษา.....	4
ขั้นตอนการศึกษา.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	27
สภาพทั่วไปของหมู่บ้านแสมชาย.....	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการศึกษา.....	40
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	40

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 2 ความรู้.....	43
ส่วนที่ 3 ทศนคติด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	50
ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	55
ส่วนที่ 5 ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	59
ส่วนที่ 6 ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ.....	61
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	65
สรุป.....	65
อภิปรายผล.....	66
ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	75
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการและผู้มีประสบการณ์.....	76
ภาคผนวก ข แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ.....	78
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	80
ภาคผนวก ง แบบนำสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน.....	87
ภาคผนวก จ ค่าคะแนนความสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ.....	89
ประวัติผู้วิจัย.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนหมู่บ้านในตำบลบางครก.....	30
2	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	41
3	ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	44
4	ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับความรู้.....	45
5	ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	46
6	ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับความรู้.....	47
7	ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	48
8	ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับความรู้.....	49
9	ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	49
10	ทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	52
11	ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	54
12	การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	57
13	ระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	59
14	ค่าคะแนนความสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศโดยก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศอีกด้วย การท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่สนใจและอยากมีประสบการณ์กับสิ่งแปลกใหม่ ในสถานที่ใหม่ๆที่ทำให้เกิดความรื่นรมย์ ผ่อนคลายความเครียด การท่องเที่ยวของมนุษย์มีหลายรูปแบบ ในหลากหลายประเภทของแหล่งท่องเที่ยว มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยม ความชอบของแต่ละบุคคลตามยุคตามสมัย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวในเชิงวิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม การท่องเที่ยวตามกลุ่มที่สนใจเฉพาะด้าน เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพักผ่อนหย่อนใจ ในช่วงเวลาหนึ่งที่เป็นเวลานานออกเหนือไปจากการทำงานหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการพักผ่อนที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง ที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เพิ่มเติมความรู้และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้อีกด้วย (ฉัตรชุลณ พิษัย กมลฉัตร 2550 : 1)

ในศตวรรษที่ 21 ทั่วโลกมีแนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism development) มากขึ้น มีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางเลือก และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อย่างเป็นรูปธรรมทั่วโลก (ประกอบศิริ ภัคดิ พิณิจ 2551: 1) องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Trade Organization: WTO) ได้คาดการณ์แนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกในปี พ.ศ.2553 และปี พ.ศ.2563 ว่าจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากถึง 1,006 ล้านคนและ 1,561 ล้านคน โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.15 ต่อปี และคาดการณ์ต่อไปอีกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีถึง 397 ล้านคน ในปี พ.ศ.2563 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.55 ต่อปี (บุญหลิบ พานิชชาติ 2548: 392-393, อ้างถึงใน พจนา บุญคุ้ม 2550: 2) ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยได้บรรจุแผนพัฒนา

การท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ปี พ.ศ.2522 มีการเชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ (อารีรัตน์ แดงบุญมา 2551: 2) เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว และได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนและมีความสมดุลทางธรรมชาติ และมีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในสิ่งแวดล้อม (ชันย์นิชา เลิศนรเศรษฐ์ 2550: 3)

จากแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและแผนพัฒนาในระดับประเทศทำให้มองเห็นถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยให้ความสนใจกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ การให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นในฐานะผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวและเป็นผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว (มธุรส ปรายไพรี 2543: 3) การคำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับได้ของชุมชน ทำให้ชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตน เพื่อแสดงถึงศักยภาพของชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นแนวคิดที่จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยว ช่วยส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะช่วยสร้างรายได้ และยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (อารีรัตน์ แดงบุญมา 2551: 2) สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในทางตรงข้ามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการใช้ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อทางลบ โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมได้ คือเข้าไปรบกวนสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากไม่มีการจัดการท่องเที่ยวประเภทนี้ด้วยความระมัดระวังจะทำให้ธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น (ชนวัฒน์ ขวัญบุญ 2545: 1)

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังมีเสน่ห์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ป่าไม้ เป็นต้น รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ประเทศไทยใช้เป็นหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทำให้เกิดอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยว ที่จัดว่าเป็นอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ (สมบัติ เชื้อทหาร 2547: 2) ซึ่งปัจจุบันได้เจริญอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ การขยายตัวของตลาดกลุ่มเป้าหมายที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการอย่างมากมาย

แต่ในความเป็นจริง แม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้ธุรกิจอื่นๆ เจริญเติบโต เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ กระจายรายได้ และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ได้ใช้ทรัพยากรไปอย่างมากมาทั้งหมดนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างรายได้ให้สูงที่สุด โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา อันได้แก่ การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น (อภิวัฒน์ ภูริศวารักษ์ 2551: 2) การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว หากจะฝากความหวังไว้ให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียวคงจะไม่ได้ เนื่องจากวิธีการที่รัฐใช้ดำเนินการไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการดำเนินชีวิตตามวิถีดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่จึงควรมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม สนองกับการใช้การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของท้องถิ่น โดยมีทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็คือ ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งหมายถึงชุมชนมีความสามารถหรือศักยภาพเพียงใด ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับกรณีศึกษาชุมชนบ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีหลายปัจจัยที่ผู้วิจัยใช้ในการตัดสินใจเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะที่โดดเด่นทางด้านพื้นที่ ทั้งนี้ในพื้นที่ชุมชนบ้านแสมชาย เป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่มีอุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้ชายเลนหลายชนิด แหล่งท่องเที่ยวที่ยังมีความเป็นธรรมชาติอันบริสุทธิ์ นอกจากนี้สิ่งที่สามารถทำให้เป็นจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวได้มาก คือ การท่องเที่ยวชมหิ่งห้อย เริ่มเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2545 วิถีชีวิตพื้นบ้านที่น่าสนใจและอรรถาธิบายอันงดงามของชาวบ้าน ในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาวมีหิ่งห้อยจำนวนมากตามธรรมชาติ ทำให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านแสมชายในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ การมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดจนศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรค ในการจัดการการ

ท้องถิ่นเชิงนิเวศ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้กับชุมชนท้องถิ่น
อื่นๆต่อไป

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตในการศึกษา

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อัน
ประกอบด้วย การศึกษาระดับความรู้ของชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระดับ
ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อหาแนวทางจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

2. ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาในบริเวณพื้นที่ หมู่ที่ 9 บ้านแสมชาย ตำบลบางครก
อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

3. ขอบเขตเวลา

ระยะเวลาการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2553 - กุมภาพันธ์ 2554 รวม
ระยะเวลา 8 เดือน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2554 - กุมภาพันธ์ 2554

4. ขอบเขตเชิงประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวบ้านในชุมชนแสมชาย หมู่ที่ 9 ตำบลบาง
ครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้นำชุมชน

ขั้นตอนการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือตำราที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การสรุปผลการศึกษา
5. การเสนอแนะ

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน และมีเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง มาตรการ วิธีการ หรือกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาและจัดทำแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติตามแผน และการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอันที่จะดำเนินการพัฒนา จัดหา จัดสรร และแก้ปัญหาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านสามชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่พร้อมสำหรับรับการพัฒนางานถึงขีดความสามารถสูงสุดที่มีอยู่

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถของคนในชุมชนในการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันประกอบด้วย ความสามารถด้านความรู้ของชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทักษะคติของชุมชนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันประกอบด้วย ความรู้ด้านการจัดการ

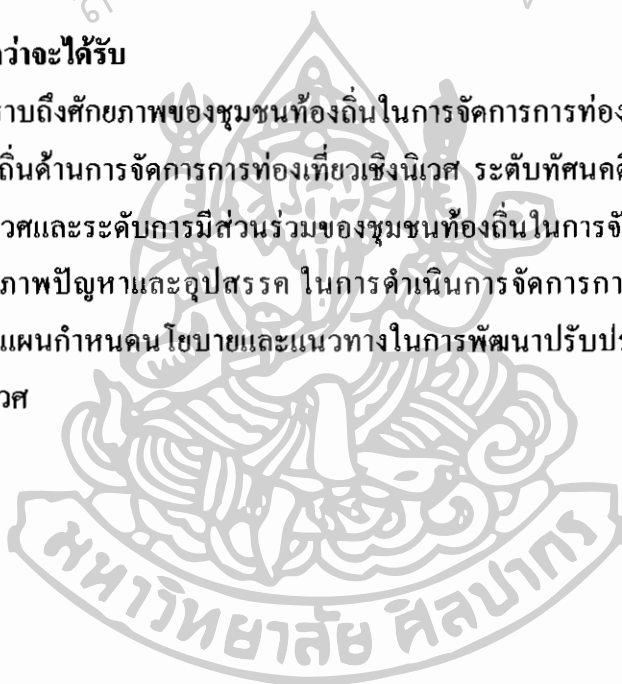
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ   ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว   ความรู้ด้านการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความคิดหรือความ
คิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันประกอบด้วยทัศนคติด้านการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง
กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อัน
ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการจัดการ และร่วม
การประเมินผล เพื่อให้กิจกรรมที่ร่วมกระทำนั้นไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระดับความรู้
ของชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นด้าน
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
รวมถึงศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันจะ
นำไปสู่การวางแผนกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ทบทวน เอกสาร ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น เอกสารตำรา งานวิจัยและระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ
5. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ
6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านแสมชาย
8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ หรืออาจเรียกว่า “ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ” มาจากภาษาอังกฤษว่า “ Ecotourism ” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ในวงการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยวยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆที่สำคัญได้แก่ “ Nature Tourism ” หรือ “ Bio-tourism ” หรือ “ Green Tourism ” แทน “ Ecotourism ” ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) โดยได้กำหนดความหมายว่า

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

วรรณดา วงษ์วานิช (2546 : 141) ได้กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)” หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบยั่งยืน

ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ และคณะ (2547 : 2) ได้กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง

1. การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี และวัฒนธรรม ที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นการเสริมแต่ง หรือพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ทำลาย และทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม

3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงรุก

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทางตรงและทางอ้อม

วิมล จิโรจพันธุ์ และคนอื่น ๆ (2548 : 81) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

กานติมา วัฒนวานิชย์ (2550 : 16) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ด้วยความระมัดระวังที่จะไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำลายคุณค่า หรือกระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อมภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เดินทางเกิดจิตใต้สำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันยังช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นอันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ทิพวรรณ พุ่มมณี (2550 : 37) ได้กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism)” หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตใต้สำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทรรศนะของผู้วิจัย หลังจากที่ได้อ่านมาทั้งหมดว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2544 : 1-2) ระบุถึงความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และกระแสของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากพลัง 3 กระแสนี้ จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green Tourism หรือ Ecotourism

ในช่วงกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแพร่ขยายไปทั่วโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยว จึงได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาเรื่อง Ecotourism ในระยะแรกคณะทำงานได้มีมติให้ใช้คำจำกัดความ “ Ecotourism ” คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และได้ขอราชบัณฑิตยสถาน กำหนดความหมาย จนในที่สุดได้ความหมายของคำว่า “ Ecotourism ” คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่ง

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงอยู่ในเรื่องของวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ ความต้องการในการผลักดันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นหนทาง และเครื่องมือในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540: 1-10) ได้กล่าวถึงหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยมีให้การศึกษาระดับประถมศึกษา ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแข็งขันเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ที่ได้หมายความถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา จัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้ว ท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

1.3 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบัน มีความพิเศษกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น คือการเน้นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คู่กับแหล่งท่องเที่ยว และเป็นที่ได้รับความสนใจทั่วไป ดังนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสามารถกล่าวถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ดังนี้

ทิพวรรณ พุ่มมณี (2550 : 40) ได้กล่าวว่า “ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ

2. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม เช่น ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชน

3. มีการจัดการที่เป็นระบบในเรื่องสิ่งแวดล้อม และการศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของสถานที่ มัคคุเทศก์ และนักท่องเที่ยว

4. มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม

5. ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อย่างเสมอภาค

6. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ประทับใจ ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่

1.4 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : 2-3) กำหนดองค์ประกอบหลักสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการคือ

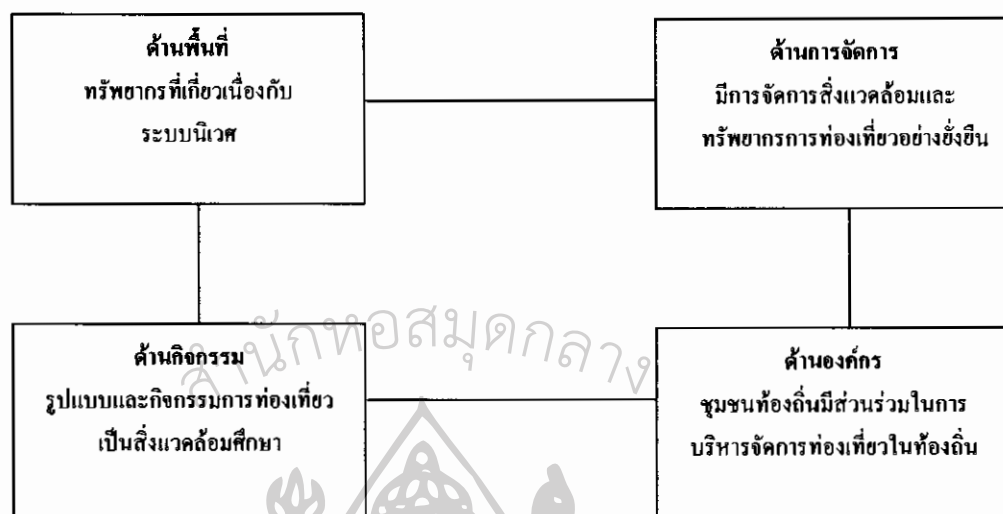
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และปฏิบัติตามแผน ได้รับผลประโยชน์ คิดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับ

รากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัลซ่า จำกัด, 2544), 3.

ดังนั้นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิม ที่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะของ Mass Tourism ซึ่งเน้นปริมาณ หรือจำนวนของนักท่องเที่ยว และรายได้ทางการท่องเที่ยวเป็นหลัก ไม่ได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการท่องเที่ยว เพื่อความสมดุลในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในเรื่องของคน ไม่ใช่เป็นเพียงนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง องค์กรรัฐบาล องค์กรเอกชน ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น (ธัญยนิชา เลิศนรเศรษฐ 2551: 49)

1.5 แนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานเกี่ยวกับกรท่องเที่ยวเพื่อให้อการรักษา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 275-276) ได้กล่าวว่า แนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องประกอบด้วย ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องอาศัยความร่วมมือจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมอื่นอย่างมีเอกภาพ และประสิทธิภาพ
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีมาตรการคัดเลือกนักท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนนักท่องเที่ยวที่สนใจธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งคัดค้านนักท่องเที่ยวที่มุ่งหวังแตกต่างกันออกไป
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาท โดยเป็นผู้กำหนดวิธีการปฏิบัติ และเป็นผู้ตรวจสอบดูแลและประกอบกิจการท่องเที่ยวของตน ที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่ใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือยเกินไป
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและตรวจสอบการดำเนินการกำหนดแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว จัดทำมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของผู้ประกอบการทั้งหมดให้มีมาตรฐานเดียวกัน
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องส่งเสริมกิจกรรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ให้เป็นจุดขายสำหรับการท่องเที่ยว
6. การท่องเที่ยวต้องเผยแพร่ข่าวสาร ให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่
7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการพัฒนาบุคลากรร่วมกับสถาบันศึกษาในท้องถิ่น
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้รัฐมีบทบาทในการจัดการกำหนดกลยุทธ์ และแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้เป็นหน่วยหลักในการพิทักษ์ธรรมชาติ ปกป้องรักษาระบบนิเวศศึกษา และกำหนดขีดความสามารถรองรับของพื้นที่
9. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้มีการพัฒนาโครงการใหญ่โดยภาครัฐ และต้องทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดขีดความสามารถรองรับของพื้นที่
10. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกันกำหนดมาตรฐานต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของการท่องเที่ยว

ดังนั้นแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการทำงานที่ร่วมมือกันของรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติและกำหนดนโยบายร่วมกันในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของพื้นที่

1.6 ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ที่รักษาสีเขียวแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ให้ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

1. กลุ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความหลากหลายมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น สามารถแบ่งตามสภาพได้ 2 กลุ่ม

1.1 ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก ซึ่งมีระบบนิเวศเป็นป่าบก เช่น ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง และป่าสน เป็นต้น และมีสิ่งอื่นๆที่น่าสนใจประกอบ เช่น น้ำตก ถ้ำ ลำห้วย ภูเขา สัตว์ป่า พืชพันธุ์ และชุมชนที่ใช้ชีวิตเกี่ยวเนื่องกับป่า เป็นต้น รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก เช่น การเดินป่า การศึกษาระบบนิเวศบนบก การขี่ม้า การนั่งช้าง การร่วมกิจกรรมเรียนรู้พฤติกรรมของคนในชุมชน เป็นต้น อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวทุกคนจะมีกิจกรรมเช่นที่กล่าวข้างต้น นักท่องเที่ยวบางคนอาจทำกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลินพักผ่อน และชมความงาม เช่นการชมวิวยิวทัศน์และการพักผ่อนปิกนิก เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ประกอบด้วย ทรัพยากรชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง ทั้งนี้อาจรวมถึงพื้นที่รอยต่อ เช่น ป่าชายเลน พื้นที่ลุ่มน้ำชายฝั่ง องค์ประกอบที่น่าสนใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มนี้ เช่น แนวปะการัง ภูเขาทะเล สัตว์ทะเล กองหิน พันธุ์ไม้ตามชายหาด ป่าไม้บนเกาะ ชายเลน รวมถึงวิถีชีวิตของชาวประมงหรือชาวเล เป็นต้น รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เช่นการพายเรือแคนูและคายัค การศึกษาระบบนิเวศในน้ำและทะเล การล่องแพ การดำน้ำดูปะการังทั้งดำน้ำตื้น และดำน้ำลึก การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมของคนในชุมชน ส่วนกิจกรรมกึ่งนิเวศ เช่นการล่องเรือชมวิวยิวทัศน์ การเล่นเรือใบ การเล่นน้ำและว่ายน้ำ เป็นต้น

2. สิ่งที่ถูกสร้างหรือพัฒนาขึ้นมารองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น สถานที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสาธารณูปโภค และรายการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.7 รูปแบบท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประภัสสร สมบัติศรี (2552) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. การเดินทางเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางธรรมชาติ (nature trail) หมายถึงเส้นทางที่กำหนดไว้หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชาย

เลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงทางหรือเดินสะเปะสะปะไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ หรือได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุ ตามเส้นทางเดินจะมีเครื่องหมายบอกทาง รวมทั้งมีป้ายแนะนำชื่อ พรรณไม้ต่างๆและสิ่งที่น่าสนใจที่ควรทราบในสถานที่นั้น มีการทำเส้นทาง ให้เดินได้อย่าง สะดวกสบายพอสมควร และไม่เกิดอันตราย

2. การส่องสัตว์/ดูนก เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและ นกชนิดต่างๆในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกล การส่อง ไฟฉาย ในช่วงเวลากลางคืน และการถ่ายภาพ บริเวณพื้นที่ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวใน รูปแบบนี้ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด และอุทยานนกน้ำ

3. การสำรวจถ้ำ/น้ำตก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้ เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้าเป็นลักษณะภูมิประเทศที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน หากเกิดตาม บริเวณชายฝั่งทะเลเรียกว่า ถ้ำทะเล ภายในถ้ำมักมีหินงอกหินย้อยสวยงาม หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่ อาจมีความยาวหลายร้อยเมตรภายในถ้ำก็ได้ และเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ที่ ต้องการ เข้าไปสำรวจ หรือดูความงดงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ

4. การปีนเขา/ไต่เขา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่ เคยชิน และเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา/ ไต่เขาต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ยังต้องมีเครื่องมือและ อุปกรณ์ช่วย ปัจจุบันกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้มีทำกันบ้างตามหน้าผาชันบริเวณชายฝั่งทะเล บางแห่งในภาคใต้ของประเทศ

5. การล่องแก่ง ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดกลางลำน้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยว มากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหินโผล่พ้นน้ำ กั้นขวางทางเป็นตอนๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เหมาะ สำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่เรียกว่า การล่องแก่ง (rapids shooting) โดยนักท่องเที่ยวนั่งใน เรือยางขนาดเล็กหรือบนแพไม้ไผ่ ล่องไปตามลำน้ำที่ไหลเชี่ยวกราก และพยายามหลบหลีกโขดหิน ต่างๆที่กั้นขวางอยู่ในลำน้ำ

6. การนั่งเรือ/แพชมภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบายๆซึ่ง เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยว ได้ชมภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ของสิ่งก่อสร้างต่างๆในท้องถิ่นนั้นๆ

7. การพายเรือแคนู/เรือคะยัก เรือแคนู (canoe) และเรือคะยัก (kayak) เป็น รูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพาย

ขนาดเล็ก นั่งได้ 1-3 คน ตัวเรือใช้วัสดุที่คงทนแต่มิน้ำหนักเบา ไม่ล่มได้ง่าย และพายได้คล่องตัว คำว่า แคนู เป็นชื่อเรือพาย ของชนพื้นเมืองแถบทะเลแคริบเบียนในอเมริกากลาง ส่วน คะยัก เป็นชื่อเรือพายของชาวเอสกีโมในทวีปอเมริกาเหนือ การพายเรือแคนูและเรือคะยักเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ มีทั้งการล่องแก่งในลำน้ำ และการพายเรือชมทัศนียภาพตามชายฝั่งทะเล

8. การขี่ม้า/นั่งช้าง การขี่ม้าหรือนั่งช้างเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการนั่งช้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่า อันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ชนิดนี้

9. การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชมภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกาย จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในวัยหนุ่มสาว ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้ขี่ได้คล่องแคล่วและเบาแรง เหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขาเรียกชื่อรถจักรยานดังกล่าวว่า รถจักรยานเสือภูเขา

10. การกางเต็นท์นอนพักแรม การกางเต็นท์นอนพักแรมเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนกลางคืนอาจมีกิจกรรมอื่นๆประกอบด้วย เช่น การส่องสัตว์ การสังสรรค์รอบกองไฟหรือการเล่นแคมป์ไฟ (campfire) การดูดาว

11. การดำน้ำในทะเล การดำน้ำในทะเลเพื่อดูปะการัง ฟิชน้ำ และปลาสวยงามใต้น้ำ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ “การดำน้ำในน้ำตื้น” ใช้เครื่องมือช่วยการหายใจที่เรียกว่า ท่อหายใจ (snorkel) เพื่อให้ผู้ดำน้ำสามารถดำน้ำได้ผิวน้ำที่ลึกไม่เกินความยาวของท่อหายใจ “การดำน้ำในน้ำลึก” อาศัยเครื่องมือช่วยการหายใจเป็นถังออกซิเจนขนาดเล็กผูกติดไว้กับผู้ดำน้ำ เป็นวิธีการดำน้ำที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “scuba diving”

1.8 การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มุ่งให้ความรู้ และเพิ่มประสบการณ์ต่อนักท่องเที่ยว มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประกอบด้วย

ข้อกำหนดต่างๆตามเกณฑ์ที่กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสมาคมไทยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย กำหนดขึ้น

อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548: 83-85) ได้กล่าวว่า การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมียุทธศาสตร์ ดังนี้

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม
3. มีมรดกเทศกัท้องถิ่นที่มีความรอบรู้
4. มีความพร้อมในด้านของการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เคน์เตอร์ให้บริการข่าวสาร มุมจัดนิทรรศการ มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ห้องสุขา การจัดการในลักษณะเจ้าของบ้านที่ดี มีความปลอดภัย
5. มีการบริหารจัดการพื้นที่ ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชนองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล)
6. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
7. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบทางรอบหรือวงกลมระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
8. มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว
9. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
10. มีแผนพัฒนาบุคลากร และการบริการขึ้นสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. มีแผนพัฒนาพื้นที่ มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการป้องกันมลพิษต่างๆ

ดังนั้นการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์มากมาย ทั้งในด้านพื้นที่ ต้องมีทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสมบูรณ์ และต้องมีมาตรการรักษาสิ่งแวดล้อมในด้านการจัดการต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก และต้องมีป้ายสื่อความหมายบอกทางให้นักท่องเที่ยว ในด้านกระบวนการต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และต้องมีกระบวนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องการรักษาทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง และด้านการมีส่วนร่วมมีความร่วมมือขององค์กรรัฐเอกชน และท้องถิ่น

1.9 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบริการให้นักท่องเที่ยว เดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นจะต้องมีคุณภาพมีมาตรฐานในระดับสากลเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้อง ดำเนินการวางแผนพัฒนา จัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติ เพื่อการดำเนินการตามขั้นตอน

อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548: 86-89) ได้กล่าวว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการดำเนินงานตามแผน ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนา กฎระเบียบ ระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐองค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่นองค์ประกอบ ธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน
2. การให้การศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม/ดูงาน ให้เกิดความรู้ใหม่ๆทันเหตุการณ์เสมอ
3. การกำจัดของเสีย จะต้องมึระบบการกำจัดน้ำที่มีประสิทธิภาพ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้ง ตามธรรมชาติ การกำจัดขยะและปฏิภูล ถือหลักให้แล้วใช้ซ้ำ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (Reuse/Recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขา อาจใช้ระบบการทำแก๊สมูลชีวภาพ
4. การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่างๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้างข่อม สะท้อนอดีตที่ทรงคุณค่า ซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชน โบราณได้
5. ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดิน ห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งห้อง ห้องสุขาต้องสะอาด กิจค่าบริการเพื่อเป็นค่าการจัดจ้างแรงงานดูแล
6. การเดินทางเข้าชมสะดวก ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดินข้าม (Board Walk) กำเนึงถึงความปลอดภัยมีระบบการสื่อความหมายที่ดี (แม้เดินเที่ยวคนเดียวได้) รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมายควรออกแบบใช้ได้ทนทาน
7. การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว รักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุด และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
8. การตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่า

ควรอยู่ในระดับไหน หากความสมดุลระหว่างความสามารถการรองรับของพื้นที่ กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล จะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย

9. การจัดการ การบริการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบันคือ ISO 9000 / ISO 14000 / ISO 18000 ด้วย

10. การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสลมพลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุด หลีกเลี่ยงการใช้น้ำธรรมชาติใช้ให้อย่างคุ้มค่า หลีกเลี่ยงใช้เครื่องปรับอากาศมากที่สุด

11. การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถการรองรับทางกายภาพ (physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดีเพียงพอต่อการใช้

12. การออกแบบสิ่งก่อสร้างสิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไป อนึ่ง การก่อสร้างควรคำนึงถึงความสะดวกของคนพิการด้วย ควรหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ เช่น การตัดต้นไม้เป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ก่อให้เกิดการพังทลายและไม่กีดขวางเส้นทางเดินของสัตว์ป่า

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวรวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยวต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยวต้องยอมรับให้ประชาชนทุก

ส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันต้องชี้นำ
ภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ

2.2 หลักของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บุญเลิศ
จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้มีความรู้ ความ
เข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว
และสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว

2. มิติด้านการสร้างควมพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยว
แบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ
ธรรมชาติและวัฒนธรรม

3. มิติด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการ
พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบ
ยั่งยืนและให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

หลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2537 : 97) สรุปหลักการสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ดังนี้

1. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีจะต้องดำเนินต่อไป แต่จะต้องกระทำ
ด้วย

2. ความระมัดระวังและรอบคอบอย่างยิ่งต่อการสร้างผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต
ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

3. คุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์เกิดจากคุณภาพของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่ดี

4. มนุษย์จะต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างประหยัดและรู้จักคำว่าพอเพียง

5. มนุษย์จะต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างอาทรต่อมนุษย์ด้วยกันและสิ่งแวดล้อม
ธรรมชาติ

6. มนุษย์จะต้องคำนึงถึงอาหารสำหรับรับประทานอย่างมีคุณภาพ ก่อนการ
คิดถึงการสะสมเงินทองหรือทรัพย์สิน

7. ประชาชนในทุกประเทศควรมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมของตนเอง

8. ทุกประเทศจะต้องใช้มาตรฐานทางกฎหมายเพื่อปกป้องดูแลสิ่งแวดล้อมของตนเองและประเทศอื่น

9. การดูแลปกป้องฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมของโลก เป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกประเทศ

10. การแก้ปัญหาระหว่างประเทศจะต้องใช้แนวทางมุ่งสันติและหลีกเลี่ยงสงคราม

11. ทุกประเทศต้องถือเป็นหน้าที่ในการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับความหายนะของสิ่งแวดล้อมให้ประเทศอื่นๆทราบ

จากที่กล่าวมาขอสรุปว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้า บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากร รวมทั้งการพัฒนาได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน อธิบาย ได้ดังนี้

พระ พิพัฒน์ โยธะพงษ์ (2547 : 17) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่กลุ่มคนที่อยู่ในสังคมหรือชุมชนเดียวกัน ได้มีการตัดสินใจร่วมมือกันทำในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยการร่วมมือกันและลงมือปฏิบัติ รวมทั้งประเมินผลให้สำเร็จตามเป้าหมาย

อาคม อาจแสง (อ้างถึงใน พระ พิพัฒน์ โยธะพงษ์ 2547: 17) กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เช่น กิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ ทำให้นิยามและความหมายของการมีส่วนร่วมต่างกันไป โดยมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และองค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจะมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่งๆเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้าง โอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้ามาเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดความพยายามพัฒนาการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย และการวางแผน การดำเนินการ โครงการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ดิน

4. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพ เศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคม ของ ประชากรการมีส่วนร่วมของประชาชน มิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการ ประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

การมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการ โดย วิลเลียม เฮอร์วิน 1976 (อ้างถึงใน กฤษณา เพ็ชรเจริญ 2543 : 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงกระบวนการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาร่วมกันร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมกันใช้ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญ ร่วมกับการ ใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตาม ผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

เฉลิมพร ชูศรี (2543: 10) ได้ให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การร่วมปฏิบัติ การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมประชุม ร่วมเป็นกรรมการ ร่วม ประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดการ ใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง ที่ต้องการ

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เป็นผลมาจากการการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของ ความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจน เกิดความริเริ่มโครงการเพื่อการนั้นๆ นอกจากนี้ยังรวมถึง การให้โอกาสประชาชนได้มีส่วนร่วมใน การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ กระทั่งถึงตัว ประชาชนเอง เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ ควรมีความตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้ (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี 2526 : 20, อ้างถึงใน ธนวัฒน์ ขวัญบุญ 2545: 27)

อีกทั้ง การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลท้องถิ่น การเตรียมการ จัดการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับ

ประโยชน์จากการบริการ โดยชุมชนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จะต้องไม่เป็นการเบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น องค์กรของชุมชนจึงมีความสำคัญในกระบวนการการมีส่วนร่วม องค์กรของชุมชนอาจเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชน เป็นองค์กรภายใต้กฎหมายที่กำหนดบทบาทของปัจเจกบุคคล ฉะนั้น จึงควรผลักดันให้องค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรของประชาชนที่แท้จริงเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว ดังนั้น การมีส่วนร่วมที่ดีต้องให้ความสำคัญแก่กลุ่มบุคคลมากกว่าลักษณะของปัจเจกบุคคล (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2542: 3-53, อ้างถึงใน ธนวัฒน์ ขวัญบุญ 2545: 27)

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้คนในชุมชนหรือในสังคมเดียวกันให้ความร่วมมือกันในการทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีการร่วมปรึกษาหารือ วางแผน ตลอดจน ร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ในงานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

กระบวนการอย่างหนึ่ง ที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการนั้น ทั้งที่กระทำเป็นกลุ่มหรือบุคคลเดี่ยว โดยงานวิจัยการมีส่วนร่วมจะเริ่มตั้งแต่ (ธนวัฒน์ ขวัญบุญ 2545: 27)

1. ร่วมเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจ
2. ร่วมวางแผน
3. ร่วมจัดการและร่วมปฏิบัติการ
4. ร่วมการตรวจสอบติดตามและร่วมประเมินผล

เพื่อให้กิจกรรมที่ร่วมกันกระทำนั้น ไปสู่จุดหมายที่ได้ตั้งไว้ อันเป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดแก่ชุมชนและสังคมอีกด้วย

3.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2544 : 13) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ดังนี้

1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชน และประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรม ในกรอบที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2. สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปขององค์กร หรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค ท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกส่วน และทุกระดับ

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตาม ประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนา และองค์กรประชาชน ทั้งที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และระบบงบประมาณของรัฐให้สามารถ ส่งเสริมเอื้ออำนวยต่อการประสานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับ กับประชาชน ท้องถิ่น ให้โอกาสชุมชนในการควบคุม กำกับ ดูแลจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคน เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึก ด้านสิ่งแวดล้อม

7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ จัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีอิสระ และจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และทัศนคติ

4.1 ความรู้

4.1.1 ความหมายของคำว่าความรู้

ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (FACT) ความจริง (TRUTH) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่างๆ ที่บุคคลได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้ (CARTER V.GOOD 1973 : 325) นอกจากนี้แล้ว BLOOM(1971 : 271) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ความรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการระลึกได้ถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่วไป และเน้นในเรื่องความจำ เป็นขบวนการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบใหม่ ซึ่งความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นสามารถปฏิบัติได้โดยการฝึกหรือการมองเห็น ได้ยินก็จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎโครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 10)

ดังนั้น ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมเบื้องต้นที่บุคคลได้รับคือ ข้อเท็จจริง และ ข้อมูลต่างๆและเก็บสะสมไว้ สำหรับในงานวิจัยนี้จะหมายถึง ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1.2 ระดับความรู้

BLOOM AND OTHERS (1975: 62) ได้แบ่งระดับความรู้เป็น 6 ระดับ จากชั้นที่ง่ายไปสู่ชั้นที่ยาก ดังนี้ คือ

- 1) ความรู้ ความจำ (KNOWLEDGE) เป็นความสามารถทางสมองในอันที่จะทรงไว้ หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆที่บุคคลได้รับรู้ไว้ในสมอง
- 2) ความเข้าใจ (COMPREHENSION) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายทั้งให้ผู้อื่นรู้เจตนาของคน และตนเองรู้ความหมายและเจตนาของผู้อื่น
- 3) การนำไปใช้ (APPLICATION) เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความจำ และความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล
- 4) การวิเคราะห์ (ANALYSIS) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวใดๆออกเป็นส่วนย่อยๆ
- 5) การสังเคราะห์ (SYNTHESIS) เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อยๆให้เข้ากันได้ เป็นเรื่องเป็นราว
- 6) การประเมินค่า (EVALUATION) เป็นความสามารถในการตัดสินใจดีราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ (CRITERIA) และมาตรฐาน (STANDARD) ที่วางไว้

4.1.3 การวัดความรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้นั้นมีหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดนั้นมีความเหมาะสมกับความรู้ตามคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป คือ แบบทดสอบ (TEST) หรือแบบวัดความรู้

แบบทดสอบหรือแบบวัดความรู้ หมายถึง ชุดของคำถามหรือกลุ่มงานใดๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อเร้าหรือชักนำให้ผู้หนึ่งผู้ใด แสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติได้ตอบออกมา โดยพฤติกรรมหรือการปฏิบัติดังกล่าว ซึ่งสามารถสังเกตหรือวัดได้ โดยมีรูปแบบ 3 ลักษณะด้วยกัน (BLOOM 1975, เกตุสิงห์ 2530, บุญธรรม กิจปริคาบวิสุทธ์ 2543) คือ

1) ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยได้ตอบด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการทดสอบกับผู้ถูกทดสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียกว่า “ การสัมภาษณ์ ”

2) ข้อสอบเขียน แบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1) แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินข้อความหรือรายละเอียดต่างๆมี 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกตอบ

2.2) แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้อื่นอธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือวิจารณ์เกี่ยวกับความรู้ นั้น

3) ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนอง ออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียนเครื่องหมายใดๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

4) แบบทดสอบประเภทแบ่งตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ เช่น แบบทดสอบใช้ ความเร็ว และแบบทดสอบใช้เวลามาก

5) ประเภทแบ่งเกณฑ์ที่ใช้วัด เช่น แบบทดสอบอิงเกณฑ์ แบบทดสอบอิง กลุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ แบบวัดความรู้ในข้อ (2.2) แบบจำกัดคำตอบ ถูกผิด และเลือกตอบในการวัดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.2 ทักษะคดี

4.2.1 ความหมายของทักษะคดี

ทักษะคดี หมายถึง แนวโน้มและท่าทีที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ และ ค่านิยมหนึ่ง และพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างยิ่งต่อสภาพการณ์ภายนอก โดยจะมีความรู้สึก และอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ในความเห็นนั้น ซึ่งทักษะคดี นั้นจะสังเกตเห็นได้ (CARTER V. GOOD 1973, ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ทักษะคดี คือสิ่งที่อยู่ในจิตใจของ บุคคลที่จะตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไปในทิศทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเราไม่สามารถสังเกตและวัดได้ โดยตรง แต่สามารถรู้ได้โดยดูจากพฤติกรรมว่าจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร

หากจะกล่าวถึงทักษะคดีในด้านการท่องเที่ยวแล้วนั้น ทักษะคดีนับได้ว่าเป็น พลังที่สำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้และพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว โดย พยายามกลั่นกรองสิ่งที่ตนเองคิดว่าดี ไม่ขัดแย้งกับทักษะคดีที่มีอยู่ ทักษะคดีสามารถบิดเบือนข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นจริงได้ในลักษณะได้แข็ง ทักษะคดีเกิดจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมาก่อน (ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์ 2542 : 42)

ดังนั้นทักษะคดีในทรรศนะผู้วิจัย คือ ความคิดหรือความคิดเห็นที่อยู่ภายใน จิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยจะมีอารมณ์และความรู้สึกเข้ามา เกี่ยวข้อง ทักษะคดีในงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ทักษะคดีด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่านั้น

4.2.2 ลักษณะของทักษะคดี

ทิตยา สุวรรณชฎ (2520) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของทักษะคดีดังนี้

1) เป็นสภาวะก่อนที่จะเกิดพฤติกรรม ได้ตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ เรียกว่าเป็นสภาวะที่เป็นพฤติกรรมแล้ว

2) จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง คือ มีความมั่นคงถาวรพอสมควร
เปลี่ยนแปลงยาก แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่เปลี่ยนแปลง

3) เป็นตัวแปรที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรม และความรู้สึก
ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4) มีคุณสมบัติของแรงจูงใจ ในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินหรือเพื่อเลือก
สิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งถือเป็นการกำหนดทิศทางพฤติกรรมด้วย

สรุปความหมายของทัศนคติในทรรศนะของผู้วิจัย คือ ความคิดหรือ
ความคิดเห็นที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยจะมี
ความรู้สึกและอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ทัศนคติในงานวิจัยนี้จะหมายถึง ทัศนคติด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่านั้น

5. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ

สุกัลยา วรรณสมบัติ (2543 : 13) กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง ความพร้อมของสิ่งต่างๆ
ที่จะแสดงพลังอำนาจหรือความสามารถในการกระทำหนึ่งสิ่งใด ให้เกิดการพัฒนาและบรรลุผล
ตามเป้าหมายที่ต้องการ

FRED W.RIGGS (ED.) กล่าวว่า ศักยภาพ (POTENTIALITY) หมายถึง ความสามารถ
หรือพลังงานที่มีอยู่และพร้อมที่จะกระทำการต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (อ้างใน ธนวัฒน์
ขวัญบุญ 2545: 28)

สำนักผังเมือง 2536 (รัชฎา คชแสงสันต์ 2543 : 28) ได้ให้ความหมาย “ศักยภาพ” คือ
สิ่งที่มีอยู่เดิมและเป็นทรัพยากรของพื้นที่ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์หรือนำมาใช้บ้าง
แล้ว แต่ยังไม่ได้ประโยชน์เต็มที่ และน่าจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง คุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ
ความสามารถของคนใดคนหนึ่งพร้อมจะได้รับการพัฒนาจนถึงขีดความสามารถสูงสุดที่มีอยู่
หรือเกือบเท่าขีดความสามารถที่มีอยู่

6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.1 ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นจะเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือ
บางครั้งอาจจะใช้ในความหมายเดียวกัน ซึ่งหากจะกล่าวถึงทรัพยากรแล้วจะกล่าวถึงในลักษณะเชิง
ปริมาณมากกว่า เช่น ปริมาณน้ำในแม่น้ำ จำนวนสัตว์ป่า จำนวนพื้นที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก แต่

ในทางตรงกันข้ามหากกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมแล้ว จะกล่าวถึงในเชิงคุณภาพ เช่น คุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา คุณภาพดินที่ใช้ในการเพาะปลูก เป็นต้น ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมก็คือเรื่องเดียวกันนั่นเอง แต่เป็นการมองปัญหาคนละแง่ คือ ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (นาท ตันชวิรุห์ 2520 : 124) ดังตัวอย่างที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการหรือเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นถึงการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม เกษม จันทรแก้ว (2541: 17-18) ได้กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ขบวนการดำเนินการอย่างมีระบบในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสนองความต้องการของมนุษย์ โดยไม่มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อการมีใช้ในอนาคตต่อไป

เฉลิมศักดิ์ วานิชสมบัติ (2529: 14) ได้ให้ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ว่า

1. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการเพื่อจัดข้อขัดแย้งหรือเพื่อประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่เหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมชาติสังคมส่วนรวมให้มากที่สุด

2. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องอยู่บนรากฐานของการอนุรักษ์ ทั้งนี้เพื่อให้สนองประโยชน์ได้ในลักษณะต่อเนื่องและยั่งยืน โดยให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษย์ได้ใช้ตลอดไปอย่างไม่ขาดแคลน หรืออาจจะหมายถึง กระบวนการจัดการ แผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ ของมนุษย์และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา โดยยึดหลักการอนุรักษ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดประหยัด และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านแสมชาย

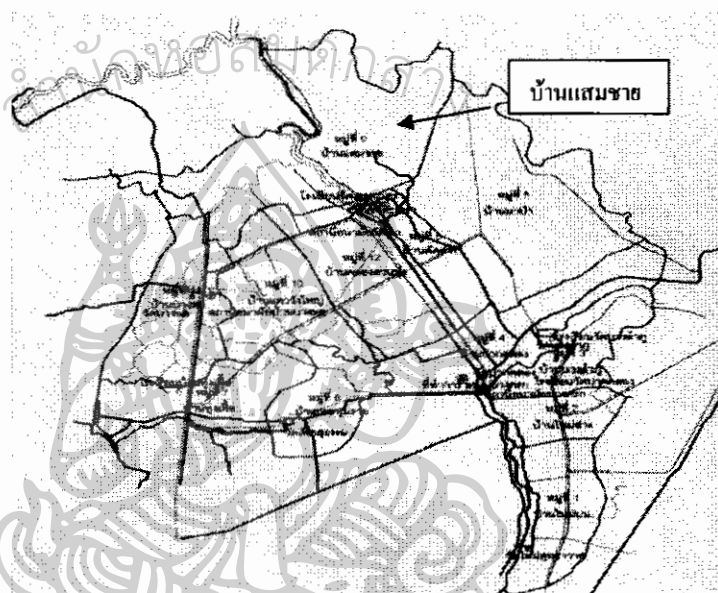
7.1 ประวัติความเป็นมา

พื้นที่บริเวณหมู่บ้านนี้เป็นลำคลอง และป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก มีดินแสม ดินลำพู ขึ้นตามชายฝั่ง ชาวบ้านจึงเรียกว่าแสมชาย แต่ด้วยสำเนียงของคนในพื้นที่ จึงเรียกเพี้ยนว่า แสมไซ ต่อมาเพื่อความเป็นสิริมงคล ได้เปลี่ยนเป็นแสมชัย แต่ชาวบ้านก็ยังคงเรียกว่าแสมไซ จนกระทั่งมีนายท ออบต.วีระ ตาบุญพงษ์ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางครก ไปหา

ข้อมูลที่ทะเบียนราษฎร ปรากฏว่าชื่อเดิมเรียกกันว่า “ แสมชาย ” จึงใช้เรียกกันว่าแสมชายจนปัจจุบัน

7.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับ หมู่ 10 บ้านแคววังใหญ่ ทิศใต้ ติดกับ หมู่ 8 บ้านบางใหญ่ ต.บางตะบูน ทิศตะวันออก ติดกับ หมู่ 8 บ้านบางใหญ่ ต.บางตะบูนออก และทิศตะวันตก ติดกับหมู่ 4 บ้านปากคลอง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนที่ของตำบลบางครก

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก, แผนที่ของตำบลบางครก [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkrok.com/about/about104.php>

7.3 ลักษณะทางสังคม

7.3.1 ประชากร

หมู่บ้านแสมชาย หมู่ที่ 9 ต.บางครก อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี มีประชากรทั้งสิ้น 545 คน เป็นชาย 256 คน หญิง 289 คน มีทั้งหมด 150 ครัวเรือน ดังตารางที่ 1

7.3.2 ศาสนา

คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านแสมชายนับถือศาสนาพุทธ แต่ก็มีนับถือศาสนาอิสลามบางครัวเรือน

7.3.3 การเมืองการปกครอง

หมู่บ้านแซมชายเป็นหมู่บ้านที่อยู่ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และมีผู้ใหญ่บ้านดูแลความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน

7.3.4 การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมเพื่อเข้าหมู่บ้านแซมชายนั้นสะดวก ค่ายที่ตั้งของชุมชนติดกับสถานที่ท่องเที่ยวหลัก คือ วัดเขาตะเครา ทำให้การเดินทางสะดวกและไม่ไกลจากเมืองมากนัก

ตารางที่ 1 จำนวนหมู่บ้านในตำบลบางครก

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
1	บ้านใหม่บน	209	749
2	บ้านใหม่ล่าง	101	366
3	บ้านบางลำพู	120	480
4	บ้านปากคลอง	356	1,254
5	บ้านลัดล่าง	278	988
6	บ้านกระทู้มราย	116	565
7	บ้านทุ่งเพ็ญ	89	349
8	บ้านนาป่า	79	314
9	บ้านแซมชาย	150	545
10	บ้านแคววังใหญ่	134	547
11	บ้านบางหอ	99	336
12	บ้านคลองสวนทุ่ง	150	635
รวม		1,888	7,128

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก, จำนวนหมู่บ้านในตำบลบางครก [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkrok.com/about/about104.php>

7.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในอดีตชาวบ้านในหมู่บ้านประกอบอาชีพตัดจาก ทำไม้ สานจาก และใน พ.ศ. 2510 ได้มีการทำบ่อเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปู เป็นอาชีพหลักจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังมีการสานจากมุงหลังคา และฝายบ้าน โดยคนที่ทำส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้านและคนเฒ่าคนแก่ ส่วนวัยรุ่นจะนิยมออกไปทำงานโรงงานเป็นส่วนมาก

7.5 แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

7.5.1 หิ่งห้อย ชุมชนบ้านแหลม

ชุมชนบ้านแหลม เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นป่าชายเลนมีป่าโกงกาง ต้นแสม ต้นลำพู ซึ่งจะมีหิ่งห้อยมาอาศัยจำนวนมาก ตามปกติเวลาเห็นหิ่งห้อยชาวบ้านมักจะรู้นั้นคือ สัญญาณมาเยือนของหน้าร้อน และชาวบ้านยังรู้อีกว่าเวลาที่ดีที่สุดในการดูหิ่งห้อยคือ ยามโพล้เพล้ หลังพระอาทิตย์ตกดินเล็กน้อย และถ้าเป็นคืนข้างแรมแสงหิ่งห้อยจะสุกใสที่สุดส่วนการดูหิ่งห้อยที่บ้านแหลมชาย หมู่ที่ 9 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี นั้น โดยใช้เส้นทางจากทางแยกหลังวัดเขาตะเคราเข้าไปทางหมู่บ้านแสมชายประมาณ 2.5 กิโลเมตร โดยจ้างชาวบ้านในหมู่บ้านพายเรือนั่งดูหิ่งห้อยไปตามแม่น้ำเพชรบุรี

7.5.2 วัดเขาตะเครา

วัดเขาตะเครา ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สามารถเดินทางไปได้สองทาง ทางแรกก่อนจะเข้าตัวเมืองเล็กน้อย มีถนนแยกซ้ายมือเข้าสู่วัดเขาตะเครา ระยะทาง 15 กิโลเมตร อีกเส้นทางหนึ่งคือ เดินทางจากตัวอำเภอเมืองเพชรบุรีไปประมาณ 16 กิโลเมตร ก็ถึงวัดเขาตะเครา ที่วัดนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย สูง 29 นิ้ว หน้าตักกว้าง 21 นิ้ว เรียกกันว่าหลวงพ่อบุญรอดมีชาวเมืองและนักท่องเที่ยวไปกราบไหว้ปิดทองเป็นอันมาก จนกระทั่งบัดนี้และไม่เห็นพุทธลักษณะเดิมมีประวัติเล่าถึงหลวงพ่อบุญรอดนี้ว่าเป็นพระที่พระน้อง 3 องค์กับหลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อบ้านแหลม จังหวัดสมุทรสงคราม บางตำราว่าเป็นพี่น้องกันถึง 5 องค์ คือหลวงพ่อบางพลีใหญ่และหลวงพ่อดำไว้ซึ่งที่นครปฐมด้วย ที่มาของพระพุทธรูปนี้เมื่อปลายสมัยอยุธยา ตอนที่ชาวบ้านแหลมเมืองเพชรหนีพม่า ไปตั้งแหล่งอยู่ที่ปากน้ำแม่กลองจนกระทั่งกลายเป็นบรรพบุรุษของชาวสมุทรสงครามในทุกวันนี้ วันหนึ่งชาวประมงบ้านแหลมไปตีอวนที่ปากอ่าว ชาวบ้านแหลมนำพระขึ้นไปประดิษฐานที่วัดบ้านแหลมเดี๋ยวนี้ คือวัดเพชรสมุทรวิหาร กลางเมืองสมุทรสงคราม ส่วนอีกองค์มอบให้ญาติชาวบางตะบูนนำมาประดิษฐานที่วัดเขาตะเครา อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

7.5.3 หมู่บ้านบางขุนไทร

ตั้งอยู่ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จากตัวเมืองเพชรบุรีไปบ้านแหลม ระยะทาง 12 กม. แล้วเดินทางต่อไปบางขุนไทรเป็นระยะทางอีก 7 กม. เป็นหมู่บ้านชาวประมง เล็กๆ ตึคริมทะเล ชาวบ้านมีอาชีพเก็บหอยเสียบ โดยการใช้กระดานเลื่อน ไปบนผิวเลน

7.5.4 แหลมหลวง

ตั้งอยู่ในตำบลแหลมผักเบี้ย ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรี 15 กม. ตามเส้นทางเดียวกับทางไป หาดเจ้าสำราญ โดยแยกซ้ายก่อนถึงหาดเจ้าสำราญเล็กน้อย ลักษณะเป็นปลายแหลม ของหาดทราย ยื่นยาวออกไปในทะเลถึง 2 กม. เป็นชายทะเลที่สามารถชมได้ทั้งพระอาทิตย์ขึ้นและ พระอาทิตย์ตก

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อดิภา ตรีชลานนท์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และปัญหาและอุปสรรคในการ พัฒนาตลาดน้ำวัดไทร เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 วิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ และการ สทนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ด้านแนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการ พัฒนาตลาดน้ำวัดไทร จะต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่าง ประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ ในขั้นตอนการค้นหาปัญหา การตัดสินใจ การดำเนินการ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยมุ่งพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ วิถีชีวิต การสร้างจิตใต้สำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ในชุมชน มีกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และการออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่น

ณชพงศ์ จันจุฬา (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของชุมชนเกาะศรีบอยาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติปากแม่น้ำกระบี่” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่แสดงถึงศักยภาพและการประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนเกาะศรีบอยา เก็บข้อมูลโดยการสร้างแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ประชากร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่แสดงออกถึงศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนเกาะศรีบอยามี 7 ปัจจัย โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ ปัจจัย ด้านความสามารถของชุมชนในการจัดการด้วยตนเอง ปัจจัยด้านการให้บริการการท่องเที่ยว ปัจจัย

ด้านการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านความโดดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี ปัจจัยด้านพื้นที่ ปัจจัยด้านผู้นำ และปัจจัยด้านกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมชุมชนเกาะศรีบอยามีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับศักยภาพสูงสุดในปัจจัยด้านความโดดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี

วัชรารักษ์ จันทร์จำ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของชุมชนไทยถือในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านคอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้นำชุมชน และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เกิดขึ้นจากองค์กรชุมชนได้ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวขึ้น โดยการใช้ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพของระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมเรียนรู้ หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการวางแผนเตรียมการและดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ในรูปแบบที่ชุมชนต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง ก่อให้เกิดกระบวนการกลุ่มและการแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำงาน ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงกับกลุ่มความสัมพันธ์ในชุมชน ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งได้มีส่วนสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้ทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ อันเป็นกลไกหลักในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

สถาพร ทองแดง (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คอกอตุ้งกา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญและจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชน มีศักยภาพด้านความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีความพร้อมของทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมของคนในชุมชนค่อนข้างมาก เนื่องจากคนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ยอมรับนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและมีการรับรู้ข่าวสารข้อมูลจากการประชุม อบรมและศึกษาดูงาน การจัดองค์กรและบริหารจัดการมีศักยภาพค่อนข้างน้อย เนื่องจากโครงสร้างองค์กรมีประสิทธิภาพน้อย มีการควบคุมกฎระเบียบและข้อปฏิบัติค่อนข้างน้อย การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก การจัดการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกมีน้อย เนื่องจาก

การมีส่วนร่วมในการประชุมและช่วยเหลือแรงงานค่อนข้าง ร่วมเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม และการรักษาปฏิบัติปานกลาง การร่วมลงทุนในกิจกรรมร่วมวางแผน ร่วมกำหนดระเบียบและร่วม ประเมินผลกิจกรรมมีน้อย ศักยภาพด้านการสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด

เบญญา จันท (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ แนวทางการพัฒนาตลาดคอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนตลาดคอนหวาย ตำบลบางกระเจก อำเภอ สามพราน จังหวัดนครปฐม ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดคอนหวายให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง แบบสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูลภาคสนาม กล้องถ่ายภาพ และเทปบันทึกเสียง ผลการศึกษาพบว่า ตลาดคอนหวายมีศักยภาพในการเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและความสามารถในการเข้าถึง แต่มีข้อจำกัดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูงบางอย่าง ได้แก่ การให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ ป้ายเตือนข้อควรระวังแก่นักท่องเที่ยว เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือคณะกรรมการบริหารเป็นคนท้องถิ่น ประกอบด้วยผู้นำ ชุมชนและผู้ประกอบการ ลักษณะการบริหารงานเป็นแบบไม่มีกำหนด โครงสร้าง หน้าที่ และวาระ การดำรงตำแหน่งอย่างชัดเจน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้วิธีผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของงานวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านแสมชาย หมู่ที่ 9 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 150 ครัวเรือน (ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก 2552)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านแสมชาย หมู่ที่ 9 บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 150 ครัวเรือน

จากจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 150 ครัวเรือนนี้ บุคคลที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูล คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรส หรือผู้ที่มีรายได้หลักในครัวเรือน 1 ท่าน โดยมีเงื่อนไขในการเก็บตัวอย่าง จะทำการเก็บตัวอย่างตามสภาพการณ์จริงที่เกิดขึ้น คือเก็บตัวอย่างให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ คือ ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในระดับบริหารงาน เป็นหัวหน้าตามสายบังคับบัญชา เหมือนบุคคล ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก อดีตผู้ใหญ่บ้าน
2. กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ คือ บุคคลที่ไม่ได้รับตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารงาน ไม่ได้เป็นหัวหน้างาน แต่ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลอื่น จนทำให้เกิดแรงศรัทธา จนบุคคลอื่นยกย่องให้เป็นผู้นำ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ หรือ ปราชญ์ชาวบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบทดสอบ (Test) เป็นเครื่องมือในการศึกษารวบรวมข้อมูล โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ รวบรวมข้อมูล และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาเป็นแนวทางการกำหนดขอบเขต และเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือ และแบบสอบถามที่สร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เพื่อสอบถามข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 ข้อคำถาม ประกอบไปด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และจำนวนพื้นที่ถือครอง

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเพื่อศึกษาระดับความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแบบทดสอบซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ แบบถูก-ผิด เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูก ให้คะแนน 1 คะแนน และถ้าตอบผิด ให้คะแนน 0 คะแนน สำหรับการหาระดับความรู้ นั้น ทำโดยนำคำตอบที่ผู้ตอบเลือกในแต่ละข้อมาคิดคะแนน จากนั้นจึงนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และนำค่าดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับความรู้ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้ (ธนวัฒน์ ขวัญบุญ 2545: 44)

1. ระดับความรู้สูง หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$
2. ระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$
3. ระดับความรู้ต่ำ หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับทัศนคติในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สร้างโดยประยุกต์จากมาตรวัดของ ลิเคอร์ท (Likert) โดยมีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบ และมีกรให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นของ ลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยกำหนดให้มีค่าคะแนนเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการแบ่งระดับการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

1. ระดับทัศนคติเชิงบวก หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$
2. ระดับทัศนคติเป็นกลาง หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$
3. ระดับทัศนคติเชิงลบ หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ขั้นตอน คือ 1) การร่วมเสนอความคิดเห็น 2) ตัดสินใจร่วมวางแผน 3) ร่วมจัดการและร่วมปฏิบัติการ และ 4) ร่วมการตรวจสอบติดตามและร่วมประเมินผล โดยประยุกต์จากมาตรวัดของลิเคอร์ (Likert) มีคำตอบให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนร่วมมาก ส่วนร่วมปานกลาง ส่วนร่วมน้อยและส่วนร่วมน้อยที่สุด ซึ่งมีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบ โดยกำหนดให้มีค่าคะแนนเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ ส่วนคำถามในเชิงลบจะให้คะแนนเท่ากับ 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการแบ่งระดับการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมมาก หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$
2. ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$
3. ระดับการมีส่วนร่วมน้อย หมายถึง ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย เอกสารทางด้านวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและระบบสืบค้นอินเทอร์เน็ตเพื่อมาเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในหมู่บ้านแสมชาย สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้ใช้วิธีการสำรวจแบบสำมะโน (Census) จำนวน 150 ครัวเรือน ในการเลือกใช้วิธีการสำรวจแบบสำมะโนนั้น เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเรื่องที่สำคัญและละเอียดอ่อนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่ จึงต้องอาศัยความคิดเห็นจากทุกครัวเรือนในการทำวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้อง แล้วดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถาม ที่คัดเลือกทั้งหมดลงหมายเลขประจำฉบับ
2. จัดทำคู่มือลงรหัส (Code Book)
3. นำข้อมูลทั้งหมดลงรหัส เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยมหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และ ค่าสูงสุด (Maximum)
5. วิเคราะห์ระดับศักยภาพ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นเกณฑ์แบ่งระดับศักยภาพเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง

โดยใช้สูตรที่ประยุกต์จากธนวัฒน์ ขวัญเมือง (ธนวัฒน์ ขวัญเมือง 2545: 51) ดังสูตร

$$P = Ax + By + Cz$$

แทนค่าโดย P = ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

A = ค่าระดับคะแนนของความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

B = ค่าระดับคะแนนของทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

C = ค่าระดับคะแนนของการมีส่วนร่วมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

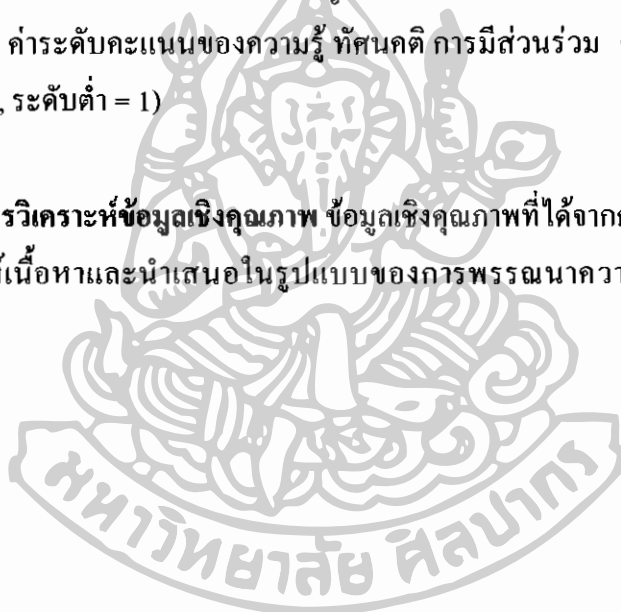
x = ค่าคะแนนความสำคัญด้านความรู้ซึ่งได้จากผู้เชี่ยวชาญ

y = ค่าคะแนนความสำคัญด้านทัศนคติซึ่งได้จากผู้เชี่ยวชาญ

z = ค่าคะแนนความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมซึ่งได้จากผู้เชี่ยวชาญ

(A , B , C คือ ค่าระดับคะแนนของความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าดังนี้ ระดับสูง = 3, ระดับกลาง = 2, ระดับต่ำ = 1)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาความ (Descriptive Approach Analysis)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี นำเสนอผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 3 ทศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 5 ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 6 ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 ด้าน ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย จำนวนพื้นที่ถือครอง โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 150 ชุด สามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.3 และเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 40.7

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี อายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 อายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 อายุระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.3 และอายุระหว่าง 46-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.7

สถานภาพในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60.7 ผู้อาศัย คิดเป็นร้อยละ 19.3 และคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 20.0

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 80.0 ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.0 มีสถานภาพโสด

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.0 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 16.7 และ ปวส. / ปวช. / อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 1.3

ศาสนา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100

อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน 20.0 คิดเป็นร้อยละ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 11.3 เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.0

อาชีพรอง กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรองเพียงร้อยละ 38.57 และไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 61.43

รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.0 และ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.7

ระยะเวลาที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมาคือ 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 และน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.0

จำนวนพื้นที่ถือครอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีที่ดินที่ถือครอง คิดเป็นร้อยละ 86.0 ส่วนที่เหลือไม่มีที่ดินที่ถือครอง คิดเป็นร้อยละ 14.0

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

n = 150		
ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	89	59.3
หญิง	61	40.7
อายุ		
26-30 ปี	30	20.0
31-35 ปี	57	38.0
36-40 ปี	39	26.0
41-45 ปี	23	15.3
46-50 ปี	1	0.7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

n=150

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพในครัวเรือน		
หัวหน้า	91	60.7
คู่สมรส	29	19.3
ผู้อาศัย	30	20.0
สถานภาพสมรส		
โสด	30	20.0
สมรส	120	80.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	90	60.0
มัธยมศึกษา	33	22.0
ปวส./ปวช./อนุปริญญา	2	1.3
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	25	16.7
ศาสนา		
พุทธ	150	100
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	3	2.0
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	17	11.3
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	1	0.7
พนักงานบริษัทเอกชน	30	20.0
รับจ้างทั่วไป	99	66.0
อาชีพรอง		
มี	57	38.57
ไม่มี	93	61.43
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	57	38.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

n=150

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
5,001-10,000 บาท	71	47.3
10,001-15,000 บาท	22	14.7
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย		
น้อยกว่า 10 ปี	18	12.0
10-20 ปี	39	26.0
มากกว่า 20 ปี	93	62.0
ที่ดินที่ถือครอง		
ไม่มี	21	14.0
มี	129	86.0
Minimum 0 Maximum 11 Mean 3.89 Standard Deviation 2.49		

ส่วนที่ 2 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ชุด ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า

2.1 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ข้อความที่ 1 “ชาวบ้านควรจะทราบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสามารถอธิบายให้นักท่องเที่ยวได้” ข้อความที่ 2 “การบอกข้อมูลหรือความรู้ด้านการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกรายละเอียดต่างๆ จะทำให้นักท่องเที่ยวทราบประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว” ข้อความที่ 4 “การท่องเที่ยวที่ดีไม่ควรทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างที่พักให้นักท่องเที่ยว การทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นต้น” ข้อความที่ 5 “นักท่องเที่ยวไม่ควรเก็บสิ่งของใดๆทุกประเภทออกจากพื้นที่” และ ข้อความที่ 6 “ชาวบ้านควรเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพราะชาวบ้านเป็นผู้ได้ทั้งประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น” คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ข้อความที่ 3 “ชุมชนควรมีการสนับสนุนให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามา มาก ๆ ไม่ว่าจะในช่วงฤดูใดๆ” ตอบถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 80.0

และตอบผิดมีเพียงร้อยละ 20.0 และตอบถูกต้องมีเพียงร้อยละ 22.0 และที่น้อยที่สุดคือ ข้อความที่ 7 “ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น เตารีด หม้อหุงข้าว พัดลม ตู้เย็น ฯลฯ” ตอบผิด คิดเป็นร้อยละ 80.0 และตอบถูกต้องมีเพียงร้อยละ 20.0 เท่านั้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	ถูกต้อง	ผิด
1. ชาวบ้านควรจะทราบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสามารถอธิบายให้แก่นักท่องเที่ยวได้	100.0 (150)	-
2. การบอกข้อมูลหรือความรู้ด้านการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกรายละเอียดต่าง ๆ ฯลฯ จะทำให้นักท่องเที่ยวทราบประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว	100.0 (150)	-
3. ชุมชนควรมีการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้ามา มาก ๆ ไม่ว่าจะในช่วงฤดูใดๆ	80.0 (120)	20.0 (30)
4. การท่องเที่ยวที่ดีไม่ควรทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างที่พักให้นักท่องเที่ยว การทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นต้น	100.0 (150)	-
5. นักท่องเที่ยวไม่ควรเก็บสิ่งของใดๆทุกประเภทออกจากพื้นที่	100.0 (150)	-
6. ชาวบ้านควรเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพราะชาวบ้านเป็นผู้ได้ทั้งประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น	100.0 (150)	-
7. ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น เตารีด หม้อหุงข้าว พัดลม ตู้เย็น ฯลฯ	20.0 (30)	80.0 (120)
8. การจัดที่ทิ้งขยะไว้ให้นักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เป็นการทำลายธรรมชาติ	80.0 (120)	20.0 (30)
9. ควรสร้างตึก หรืออาคารสูงๆ ไว้รองรับนักท่องเที่ยว ภายในบริเวณชุมชน	22.0 (33)	78.0 (117)

หมายเหตุ 1. แสดงค่าเป็นร้อยละ

2. ตัวเลขในวงเล็บ แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 150 ราย

ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 6.3 จากคะแนนเต็ม มีคะแนนสูงสุด 9 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 5 คะแนน ซึ่งส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65

ระดับความรู้ต่ำ คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 0-4 คะแนน

ระดับความรู้ปานกลาง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 5-7 คะแนน

ระดับความรู้สูง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 8 คะแนนขึ้นไป

ตารางที่ 4 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ต่ำ คะแนน 0-4 คะแนน	23	15.18
ระดับความรู้ปานกลาง คะแนน 5-7 คะแนน	106	69.96
ระดับความรู้สูง คะแนน 8 คะแนนขึ้นไป	21	13.86

จากตารางที่ 4 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับต่ำ ร้อยละ 15.18 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.96 และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 13.86

2.2 ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ข้อความที่ 2 “การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมายังหมู่บ้านแสมชาย เพื่อชมความงามของหิ้งห้อยเพียงอย่างเดียว” ข้อความที่ 3 “หิ้งห้อยเป็นสัตว์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว” และ ข้อความที่ 6 “งานแข่งเรือพายที่วัดเขาตะแครงก็เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว” คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ข้อความที่ 4 “วัดเขาตะแครงเป็นวัดที่มีชื่อเสียงมาก โดยมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 86.7 และตอบผิดมีเพียงร้อยละ 13.3 ข้อความที่ 7 “หากไม่มีหิ้งห้อย ก็จะไม่มีย่านท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 81.3 และตอบผิดมีเพียงร้อยละ 18.7 ข้อความที่ 1 “ต้นแสมและต้นลำพูพบได้มากตามชายฝั่งในพื้นที่บ้านแสมชาย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 62.7 และตอบผิดร้อยละ 37.3 ข้อความที่ 5 “อาชีพ

สถานดับจากอาจเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวอยากเยี่ยมชม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบ ถูก คิดเป็นร้อยละ 52.7 และตอบผิดร้อยละ 47.3 และ ข้อความที่ 9 “ป่าชายเลนสามารถทำให้เป็น สถานที่ที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 68.7 และตอบผิดร้อยละ 31.1 และที่น้อยที่สุดคือ ข้อความที่ 8 “หากจะเที่ยวชมหิ้งห้อย สามารถเที่ยวชมเวลาใดก็ได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทั้งหมดตอบผิด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ข้อความ	ถูกต้อง	ผิด
1. ต้นแสม และต้นลำพูพบได้มากตามชายฝั่งในพื้นที่บ้านแสมชาย	62.7 (95)	37.3 (55)
2. การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมายังหมู่บ้านแสมชาย เพื่อชมความงามของ หิ้งห้อยเพียงอย่างเดียว	100.0 (150)	-
3. หิ้งห้อยเป็นสัตว์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว	100.0 (150)	-
4. วัดเขาตะเคราเป็นวัดที่มีชื่อเสียงมาก โดยมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก	86.7 (130)	13.3 (20)
5. อาชีพดับจากอาจเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวอยากเยี่ยมชม	52.7 (79)	47.3 (71)
6. งานแข่งเรือพายที่วัดเขาตะเคราก็เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	66.7 (100)	33.3 (50)
7. หากไม่มีหิ้งห้อย ก็จะไม่มียกท่องเที่ยว	81.3 (122)	18.7 (28)
8. หากจะเที่ยวชมหิ้งห้อย สามารถเที่ยวชมเวลาใดก็ได้	-	100.0 (150)
9. ป่าชายเลนสามารถทำให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวได้	31.3 (47)	68.7 (103)

หมายเหตุ 1. แสดงค่าเป็นร้อยละ

2. ตัวเลขในวงเล็บ แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 150 ราย

ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน มีความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีคะแนนเฉลี่ย 6.56 จากคะแนนเต็ม มีคะแนนสูงสุด 8 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 4 คะแนน ซึ่งส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97

ระดับความรู้ต่ำ คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$ 0-6 คะแนน

ระดับความรู้ปานกลาง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$ 7-8 คะแนน

ระดับความรู้สูง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ 9 คะแนน

ตารางที่ 6 ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ต่ำ	5	3.50
ระดับความรู้ปานกลาง	99	65.34
ระดับความรู้สูง	46	30.36

จากตารางที่ 6 ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 3.5 มีความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.35 และ มีความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 30.36

2.3 ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ข้อความที่ 3 “การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง อาจก่อให้เกิดโรคระบาดได้” ข้อความที่ 4 “น้ำทิ้งจากบ้านเรือนนั้น ถ้าหากปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง จะทำให้เกิดน้ำเน่าเสีย” ข้อความที่ 5 “การที่ดินเสื่อมคุณภาพนั้น เพราะการใช้สารเคมีทางการเกษตรหรือการใช้ปุ๋ย” คิดเป็นร้อยละ 100.0 รองลงมาคือ ข้อความที่ 6 “การกำจัดขยะที่ดี ควรฝังกลบใกล้ๆแม่น้ำลำคลอง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบผิด คิดเป็นร้อยละ 10.7 และตอบถูกร้อยละ 89.3 ข้อความที่ 7 “การตัดไม้ทำลายป่าจะมีผลต่อปริมาณน้ำฝน และเกิดอุทกภัย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 53.3 และตอบถูกผิดร้อยละ 46.7 ข้อความที่ 1 “หากพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกควรจะมีการถางป่าเพิ่ม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบผิด คิดเป็นร้อยละ 78.7 และตอบถูกเพียงร้อยละ 21.3 และที่น้อยที่สุดคือ

ข้อความที่ 2 “การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช จะทำให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบผิด คิดเป็นร้อยละ 82.7 และตอบถูกเพียงร้อยละ 17.3 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อความ	ถูกต้อง	ผิด
1. หากพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกควรจะมีการถางป่าเพิ่ม	21.3 (32)	78.7 (118)
2. การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช จะทำให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น	17.3 (26)	82.7 (124)
3. การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง อาจก่อให้เกิดโรคระบาดได้	100.0 (150)	-
4. น้ำทิ้งจากบ้านเรือนนั้น ถ้าหากปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง จะทำให้เกิดน้ำเน่าเสีย	100.0 (150)	-
5. การที่ดินเสื่อมคุณภาพนั้น เพราะการใช้สารเคมีทางการเกษตรหรือการใช้ปุ๋ย	100.0 (150)	-
6. การกำจัดขยะที่ดี ควรฝังกลบใกล้ๆแม่น้ำลำคลอง	89.3 (134)	10.7 (16)
7. การตัดไม้ทำลายป่าจะมีผลต่อปริมาณน้ำฝนและเกิดอุทกภัย	53.3 (80)	46.7 (70)

หมายเหตุ 1. แสดงค่าเป็นร้อยละ

2. ตัวเลขในวงเล็บ แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 150 ราย

ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน มีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.34 จากจำนวนเต็ม คะแนนสูงสุด 6 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 3 คะแนน ซึ่งส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79

ระดับความรู้ต่ำ คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 0-3 คะแนน
 ระดับความรู้ปานกลาง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 4-5 คะแนน
 ระดับความรู้สูง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 6 คะแนนขึ้นไป

ตารางที่ 8 ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ	
ระดับความรู้ต่ำ	คะแนน 0-3 คะแนน	9	5.94
ระดับความรู้ปานกลาง	คะแนน 4-5 คะแนน	113	74.58
ระดับความรู้สูง	คะแนน 6 คะแนนขึ้นไป	28	18.48

จากตารางที่ 8 ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับต่ำ ร้อยละ 5.94 มีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.58 และมีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 18.48

หากจะกล่าวสรุปรวม ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน มีความรู้เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวข้างต้น โคนมีคะแนนเฉลี่ย 17.61 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนนสูงสุด 22 คะแนน ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.54

ระดับความรู้ต่ำ คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 0-12 คะแนน
 ระดับความรู้ปานกลาง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 13-18 คะแนน
 ระดับความรู้สูง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ 19 คะแนนเป็นต้นไป

ตารางที่ 9 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับความรู้ทั้ง 3 ด้าน		จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ต่ำ	คะแนน 0-12 คะแนน	32	22.00
ระดับความรู้ปานกลาง	คะแนน 13-18 คะแนน	83	54.78
ระดับความรู้สูง	คะแนน 19 คะแนนเป็นต้นไป	35	23.22

จากตารางที่ 9 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับต่ำ ร้อยละ 22.00 มีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.78 และมีความรู้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 23.22

ส่วนที่ 3 ทักษะด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการศึกษาระดับทัศนคติด้านการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 20 ข้อคำถาม โดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับทัศนคติในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 150 ชุด ผลการศึกษาพบว่า

ข้อความที่ 1 “ควรให้ชาวบ้านเป็นผู้พาเที่ยวชมหิ้งห้อยเท่านั้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 69.3 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 30.7 ตามลำดับ

ข้อความที่ 2 “รายได้จากการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องนำไปพัฒนาท้องถิ่น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 69.3 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 30.7 ตามลำดับ

ข้อความที่ 3 “องค์กรท้องถิ่น เช่น อบต. ควรให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 72.7 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 27.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 4 “การท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 66.7 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 33.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 5 “การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่เพื่อการประกอบอาชีพด้านงานบริการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 53.3 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 28.7 และเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 18.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 6 “การท่องเที่ยวช่วยป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนท้องถิ่น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 71.3 และเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 28.7 ตามลำดับ

ข้อความที่ 7 “เมื่อไหร่ก็ตามที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนจะมีอาชญากรรมเกิดขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 68.7 ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 18.7 เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 10.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 8 “ท้องถิ่นควรพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 45.7 เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 37.3 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 17.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 9 “นักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่นำแฟชั่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 47.3 ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 30.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 22.7 ตามลำดับ

ข้อความที่ 10 “การท่องเที่ยวจะทำให้สินค้าท้องถิ่นต่าง ๆ ขายได้เช่น ผัก ผลไม้ งานศิลปหัตถกรรม เป็นต้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 75.3 เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 22.7 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 11 “ธุรกิจท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยควรเป็นของคนในชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 86.0 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 12 “เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาก ๆ จะทำให้ประชาชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าของคนเอง เช่น ทำให้ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมถูกกลืนหายไป” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 70.0 ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 22.0 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 13 “ควรตัดไม้ ถางป่า เพื่อพัฒนาพื้นที่รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 40.7 ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 26.7 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 23.3 และเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 14 “เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ชุมชนมักจะพบกับสภาพปัญหาสิ่งปฏิกูลมาก จนไม่สามารถกำจัดได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 66.0 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 20.7 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 15 “คนในชุมชนท้องถิ่นควรได้รับการฝึกอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 52.7 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 38.0 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 16 “การท่องเที่ยวสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 66.0 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 20.7 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 17 “ในการสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรเป็นที่พักมีความทันสมัย และสะดวกสบาย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 47.3 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 41.3 และเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 11.3 ตามลำดับ

ข้อความที่ 18 “เส้นทางการคมนาคมควรเป็นถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต เพื่อสะดวกต่อการสัญจรของนักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 86.0 และเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 19 “ควรที่จะมีร้านสะดวกซื้อ ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบาย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 42.0 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 30.0 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 28.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 20 “คนในชุมชนควรที่จะช่วยกันดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 68.7 เฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 30.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ทศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยมาก	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.ควรให้ชาวบ้านเป็นผู้พาเที่ยวชมหิ้งห้อยเท่านั้น	-	69.3 (104)	30.7 (46)	-	-
2.รายได้จากการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องนำไปพัฒนาท้องถิ่น	-	69.3 (104)	30.7 (46)	-	-
3.องค์กรท้องถิ่น เช่น อบต. ควรให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนาในด้านต่างๆ	-	72.7 (109)	27.3 (72.7)	-	-
4.การท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	-	66.7 (100)	33.3 (50)	-	-
5.การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่เพื่อการประกอบอาชีพด้านงานบริการท่องเที่ยว	-	18.0 (27)	28.7 (43)	53.3 (80)	-
6.การท่องเที่ยวช่วยป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนท้องถิ่น	-	28.7 (43)	71.3 (107)	-	-
7.เมื่อไหร่ก็ตามที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนจะมีอาชญากรรมเกิดขึ้น	-	10.7 (16)	68.7 (103)	18.7 (28)	2.0 (3)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย มาก	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
8.ท้องถิ่นควรพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น	17.3 (26)	37.3 (56)	45.3 (68)	-	-
9. นักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่นำแพชชั่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว	-	-	47.3 (71)	30.0 (45)	22.7 (34)
10. การท่องเที่ยวจะทำให้สินค้าท้องถิ่นต่าง ๆ ขายได้ เช่น ผัก ผลไม้ งานศิลปหัตถกรรม เป็นต้น	-	22.7 (34)	75.3 (113)	2.0 (3)	-
11. ธุรกิจท่องเที่ยวข่มขู่หรือควรเป็นของคนในชุมชน	-	86.0 (129)	14.0 (21)	-	-
12. เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาก ๆ จะทำให้ประชาชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เช่น ทำให้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมถูกกลืนหายไป	-	70.0 (105)	8.0 (12)	22.0 (33)	-
13. ควรตัดไม้ ถางป่า เพื่อพัฒนาพื้นที่รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น	-	9.3 (14)	23.3 (35)	26.7 (40)	40.7 (61)
14. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ชุมชนมักจะพบกับสภาพปัญหาสิ่งปฏิกูลมาก จนไม่สามารถกำจัดได้	-	66.0 (99)	20.7 (31.0)	13.3 (20)	-
15. คนในชุมชนท้องถิ่นควรได้รับการฝึกอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	-	52.7 (79)	38.0 (57)	9.3 (14)	-
16. การท่องเที่ยวสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน	-	66.0 (99)	20.7 (31)	13.3 (20)	-
17. ในการสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรเป็นที่พัก มีความทันสมัย และสะดวกสบาย	-	11.3 (17)	41.3 (62)	47.3 (71)	-
18. เส้นทางคมนาคมควรเป็นถนนลาดยางหรือ ถนนคอนกรีต เพื่อสะดวกต่อการสัญจรของนักท่องเที่ยว	-	86.0 (129)	14.0 (21)	-	-
19. ควรที่จะมีร้านสะดวกซื้อ ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบาย	-	42.0 (63)	30.0 (45)	28.0 (42)	-

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยมาก	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
20. คนในชุมชนควรที่จะช่วยกันดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	-	68.7 (103)	30.7 (46)	-	0.7 (1)

หมายเหตุ 1. แสดงค่าเป็นร้อยละ

2. ตัวเลขในวงเล็บ แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 150 ราย

ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน มีทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 62.23 จากคะแนนเต็ม คะแนนสูงสุด 74 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 60 คะแนน ซึ่งส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.48

ระดับทัศนคติเชิงลบ คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 0-55 คะแนน

ระดับทัศนคติเป็นกลาง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 55-68 คะแนน

ระดับทัศนคติเชิงบวก คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 69 คะแนนขึ้นไป

ตารางที่ 11 ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติเชิงลบ	คะแนน 0-55 คะแนน	38	25.08
ทัศนคติเชิงเป็นกลาง	คะแนน 56-68 คะแนน	76	50.16
ทัศนคติเชิงบวก	คะแนน 69 คะแนนขึ้นไป	36	23.76

จากตารางที่ 11 ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงลบ ร้อยละ 25.08 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.16 และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงบวก คิดเป็นร้อยละ 23.76

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การร่วมเสนอความคิดเห็น 2) ตัดสินใจร่วมวางแผน 3) ร่วมจัดการและร่วมปฏิบัติการ และ 4) ร่วมการตรวจสอบติดตามและร่วมประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดความถี่ของการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนร่วมมาก ส่วนร่วมปานกลาง ส่วนร่วมน้อยและส่วนร่วมน้อยที่สุด โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 150 ชุด ผลการศึกษาพบว่า

4.1) การเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ

“ร่วมประชุม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.7 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 12.0 และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

“ร่วมเสนอและแนวทางการแก้ไขปัญหา” กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.7 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 12.0 และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

“ร่วมตัดสินใจลงทุน” กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.7 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 12.0 และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

4.2) การร่วมวางแผน

“ร่วมวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวของชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 47.3 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.3 และมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.3 ตามลำดับ

“ร่วมเป็นกรรมการหมู่บ้าน” กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26 ตามลำดับ

“ร่วมกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและรูปแบบในการท่องเที่ยวของชุมชน” กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.7 และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.0 ตามลำดับ

4.3) การร่วมจัดการและการร่วมปฏิบัติการ

“ร่วมรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมประชุม/สัมมนาด้านการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมเป็นผู้นำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น)” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมให้บริการด้านรถรับส่งนักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

4.4) การร่วมติดตามผลและการร่วมประเมินผล

“ร่วมสอบถามติดตามความคืบหน้าการพัฒนาการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.3 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.3 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

“ร่วมประเมินผลงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.3 มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	มีส่วน ร่วม มาก ที่สุด	มีส่วน ร่วม มาก	มีส่วน ร่วม ปาน กลาง	มีส่วน ร่วม น้อย	มีส่วน ร่วม น้อย ที่สุด
1. การเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ					
- ร่วมประชุม	-	-	82.7 (124)	12.0 (18)	5.3 (8)
- ร่วมเสนอและแนวทางการแก้ไขปัญหา	-	-	82.7 (124)	12.0 (18)	5.3 (8)
- ร่วมตัดสินใจลงทุน	-	-	82.7 (124)	12.0 (18)	5.3 (8)
2. ร่วมวางแผน					
- ร่วมวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวของชุมชน	-	-	25.3 (38)	47.3 (71)	27.3 (41)
- ร่วมเป็นกรรมการหมู่บ้าน	-	-	46.0 (69)	28.0 (42)	26.0 (39)
- ร่วมกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและรูปแบบในการท่องเที่ยวของชุมชน	-	-	26.7 (40)	47.3 (71)	26.0 (39)
3. การร่วมจัดการและการร่วมปฏิบัติ					
- ร่วมรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)
- ร่วมกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)
- ร่วมให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)
- ร่วมให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)
- ร่วมประชุม/สัมมนาด้านการท่องเที่ยว	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)
- ร่วมเป็นผู้นำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น)	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	มีส่วน	มีส่วน	มีส่วน	มีส่วน	มีส่วน
	ร่วม มาก ที่สุด	ร่วม มาก	ร่วม ปาน กลาง	ร่วม น้อย	ร่วม น้อย ที่สุด
- ร่วมให้บริการด้านรถรับส่งนักท่องเที่ยว	-	-	7.3 (11)	90.0 (135)	2.7 (4)
4. การร่วมติดตามผลและการร่วมประเมินผล					
- ร่วมสอบถามติดตามความคืบหน้าการพัฒนาการท่องเที่ยว	-	-	69.3 (104)	28.0 (42)	2.7 (4)
- ร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน	-	-	69.3 (104)	28.0 (42)	2.7 (4)
- ร่วมประเมินผลงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน	-	-	69.3 (104)	28.0 (42)	2.7 (4)

หมายเหตุ 1. แสดงค่าเป็นร้อยละ

2. ตัวเลขในวงเล็บ แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 150 ราย

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน มีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 36.8 จากคะแนนเต็ม 80 คะแนนสูงสุด 48 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 16 คะแนน ซึ่งส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.61 ผู้วิจัยแบ่งระดับการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจาก

การมีส่วนร่วมน้อย คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 0-29 คะแนน
 การมีส่วนร่วมเป็นกลาง คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 30-37 คะแนน
 การมีส่วนร่วมมาก คือ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง $< \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ คะแนน 38 คะแนนเป็นต้นไป

ตารางที่ 13 ระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		จำนวน	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมน้อย	คะแนน 0-29 คะแนน	58	38.40
การมีส่วนร่วมปานกลาง	คะแนน 30-37 คะแนน	52	30.36
การมีส่วนร่วมมาก	คะแนน 38 คะแนนเป็นต้นไป	40	26.40

จากตารางที่ 13 การมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับต่ำ ร้อยละ 38.40 ระดับปานกลาง ร้อยละ 30.36 และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 26.40

ส่วนที่ 5 ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การหาระดับศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ผู้วิจัยได้นำค่าระดับคะแนนที่ได้จากตัวแปร 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะและระดับการมีส่วนร่วม มาคูณกับน้ำหนักคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำไว้ก่อนแล้ว หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำการจัดการระดับศักยภาพเป็น 3 ระดับ คือ ระดับศักยภาพต่ำ ระดับศักยภาพปานกลาง และระดับศักยภาพสูง ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังต่อไปนี้

$$P = Ax + By + Cz$$

แทนค่าโดย P = ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

A = ค่าระดับคะแนนของความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

B = ค่าระดับคะแนนของทักษะด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

C = ค่าระดับคะแนนของการมีส่วนร่วมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

x = ค่าคะแนนความสำคัญหรือค่าถ่วงน้ำหนักด้านความรู้ มีค่าเท่ากับ 2

y = ค่าคะแนนความสำคัญหรือค่าถ่วงน้ำหนักด้านทักษะ มีค่าเท่ากับ 1

z = ค่าคะแนนความสำคัญหรือค่าถ่วงน้ำหนักด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเท่ากับ 3

(ค่า x , y และ z ได้จากการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดหน้า 87)

เกณฑ์การแบ่งระดับศักยภาพ พิจารณาจากสูตรของชนวิวัฒน์ $P = Ax + By + Cz$ โดยกำหนดค่า x, y, z ซึ่งเป็นค่าถ่วงน้ำหนักเป็นค่าคงที่มีค่าเท่ากับ 2, 1, 3 ตามลำดับ และกำหนดให้ A, B, C ซึ่งหมายถึง ระดับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วม โดยที่ A มีค่าเท่ากับ 2 (ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง) B มีค่าเท่ากับ 2 (ทักษะคิดอยู่ในระดับปานกลาง) และ C มีค่าเท่ากับ 1 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ) ดังนั้นค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ คือ ทั้ง 3 ปัจจัยอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 3 และเมื่อนำมาแทนค่าในสูตร จะได้ ค่าเท่ากับ 18 คะแนน ในทางตรงข้าม ค่าคะแนนต่ำสุดที่เป็นไปได้ คือ ทั้ง 3 ปัจจัยอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเท่ากับ 1 และเมื่อนำมาแทนค่าในสูตร จะได้ ค่าเท่ากับ 6 คะแนน

ผู้วิจัยแบ่งระดับศักยภาพออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับศักยภาพสูง กลาง และต่ำ โดยกำหนดความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 4 คำนวณจาก (ค่าคะแนนสูงสุด-ค่าคะแนนต่ำสุด/จำนวนชั้น) จะได้

ระดับศักยภาพต่ำ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง	6 - 10 คะแนน
ระดับศักยภาพปานกลาง มีค่าคะแนนอยู่ในระหว่าง	11 - 15 คะแนน
ระดับศักยภาพสูงมี ค่าคะแนนระหว่าง	16 -18 คะแนน

จากนั้นนำค่า A, B, C และ x, y, z มาแทนค่าตามสูตรจะได้

$$\begin{aligned}
 P &= Ax + By + Cz \\
 &= 2(2) + 2(1) + 1(3) \\
 P &= 9 \text{ คะแนน}
 \end{aligned}$$

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และทักษะคิดอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นค่า P มีค่าเท่ากับ 9 คะแนน ซึ่งหมายถึง ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 6 ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน โดยมีการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- 6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 6.2 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อชุมชน
- 6.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาลักษณะของการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา พบว่า ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่นั่นเป็นไปในลักษณะของการท่องเที่ยวแบบไปกลับ ไม่มีการพักค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่จะมาเป็นหมู่คณะ มากับทัวร์ที่มีการจัดให้บริการท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งหมู่บ้านแสมชายก็เป็นหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน เป็นไปในลักษณะผิวเผินไม่ลึกซึ้ง เป็นเพียงลักษณะของการค้าขายผลผลิตทางการเกษตร ขายของป่า และการขายกุ้ง หอย ปู ปลา ที่ชาวบ้านเลี้ยง ผลตอบแทนที่ได้คือรายได้ที่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น คนพายเรือพาเที่ยวชมหิ่งห้อย เที่ยวชมความเป็นธรรมชาติของลำน้ำเพชรบุรี (แม่น้ำบางตะนูน) และแม่ค้า เป็นต้น โดยรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลัก ยกเว้นอาชีพพาเรือบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าผู้ให้บริการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำอยู่แล้ว มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ประกอบอาชีพเพื่อการค้าบริการการท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว

จากลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชนกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา พบว่า ชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกๆ ด้านการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวมีเพียงบางกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ควรร่วมมือกันในการหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแสมชาย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนแสมชาย

6.2 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อชุมชน

จากการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อชุมชน สามารถแบ่งผลกระทบ ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบ

6.2.1 ผลกระทบด้านบวก

6.2.1.1 ด้านเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวช่วยสร้างงาน สร้างรายได้และอาชีพให้แก่คนในชุมชน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน ส่งผลทางตรงต่อสภาพเศรษฐกิจของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านนำเอาพืชพรรณทางการเกษตรมาขาย นำเอา กุ้ง หอย ปู ปลาที่เลี้ยงไว้มาขายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เป็นการกระตุ้นให้เกิดการนำเอาทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น การนำผลไม้ พืช ผักที่มีอยู่ภายในชุมชนออกมาจำหน่าย การประกอบอาชีพพายเรือรับจ้างนำนักท่องเที่ยวชมความงามของหิ่งห้อย เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทำให้ทราบว่าในขณะนี้ชุมชนแซมชาย มีเรือท่องเที่ยวที่สามารถพานักท่องเที่ยวชมหิ่งห้อยได้นั้น มีจำนวน 2 ลำ และมีเรือหางยาว 1 ลำไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวนี้ทำให้คนในชุมชนได้นำเอาเอกลักษณ์ของชุมชนมาเผยแพร่ทั้งทางด้านอาชีพ ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ผลผลิตที่ได้จากการประกอบอาชีพ รวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง เช่น การจักสานใบจาก การแปรรูปลูกจากให้เป็นขนมหวาน การทำน้ำผลไม้จากผลไม้ในท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงเอกลักษณ์ของชุมชน และนำไปสู่การสร้างงานและการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

6.2.1.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

ในการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนนั้น จำเป็นจะต้องมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีมีสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ สะอาด สวยงามเหมาะสมกับลักษณะของการท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนของตนเอง และเห็นคุณค่าทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุให้มีการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

6.2.2 ผลกระทบด้านลบ

6.2.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะตกอยู่กับผู้ให้บริการโดยตรง เช่น คนพายเรือพาชมหิ่งห้อย แม่ค้า เป็นต้น โดยไม่มีการนำเอารายได้จากการท่องเที่ยวไปพัฒนาส่วนอื่นๆในชุมชน มีการดำเนินการแบบแยกส่วน การดำเนินการรับส่งนักท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของการพึ่งพาตนเองตามศักยภาพความพร้อมและความ

ถนัดของตนเอง บางคนมีเรือสำหรับทำกิจกรรมท่องเที่ยว แต่ไม่มีบ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว หรือบางคนไม่มีบ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว แต่กลับไม่มีเรือสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม ดังนั้นหากมีการรวมกลุ่มของชาวบ้านและแบ่งหน้าที่ตามความพร้อมและความถนัดก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวแก่ชุมชน

6.2.2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

เป็นที่ทราบกันดีว่า แหล่งท่องเที่ยวเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากนั้น สิ่งที่จะเพิ่มขึ้นมาเป็นเงาตามตัวคือ ปริมาณขยะ โดยชุมชนได้ตระหนักถึงเรื่องนี้เป็นอย่างมาก จึงได้มีการวางถังขยะไว้ตามจุดต่างๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

6.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านแสมชายมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

6.3.1 ปัญหาด้านบุคลากร ชาวบ้านแสมชายยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว วิธีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีคุณค่า การป้องกันและแก้ปัญหาหรือผลกระทบต่างๆ รวมถึงวิธีการบริหารจัดการและการกำหนดนโยบาย ทิศทาง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นอกจากนี้แล้วชุมชนบ้านแสมชายซึ่งมีรากฐานมาจากสังคมเกษตรทำให้มีความเคยชินกับความเป็นอยู่อย่างสงบ เรียบง่ายและพอเพียงประกอบกับการมีอาชีพหลักอื่นๆ อยู่แล้ว จึงทำให้ขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

6.3.2 ปัญหาด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างที่จะลำบาก เพราะทางที่ใช้คมนาคมสัญจรนั้น เป็นถนนที่ชำรุดทรุดโทรม สภาพโดยส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง และมีน้ำขังตลอดฤดูฝน ภายในแหล่งท่องเที่ยวยังมีปริมาณห้องน้ำสาธารณะและสถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังขาดที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย

6.3.3 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นไปในทางเดียวกันว่า ต้องการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะช่วยสร้างงาน สร้างรายได้และอาชีพให้แก่คนในชุมชน แต่ที่ผ่านมาชุมชนเองไม่ได้รับทราบข้อมูล

ข่าวสาร รวมถึงแผนงานการสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานใดๆ เลยจึงทำให้ไม่มีความมั่นใจในการลงทุนและดำเนินการ

6.3.4 องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ได้กระจายบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้กับชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก การให้ความรู้และงบประมาณในการลงทุน เช่น การก่อสร้างบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก เรือ รถยนต์สำหรับรับส่งนักท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้งยังไม่มีประสานงานกับชุมชนอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59 อายุระหว่าง 31-35 ปี ร้อยละ 38 การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 59 มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 46 อาชีพหลักคือการรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 64 และมีอาชีพรอง ร้อยละ 16 อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแสมชาย เป็นเวลามากกว่า 20 ปี มีพื้นที่ถือครองในหมู่บ้าน ร้อยละ 83

ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้กำหนดความรู้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษพบว่าชุมชนบ้านแสมชายมีความรู้ในระดับปานกลาง

ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ

ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผล

ความรู้และทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้และทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านแสมชายอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธน วัฒน ษ์วิบูลย์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านร่องกล้า อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก พบว่าความรู้และทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจใน การดำเนินการและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ยังขาดความรู้ในการเป็นผู้นำเที่ยว โดยในการแก้ไขปัญหา นั้น ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนชุมชน เช่น การส่งวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาให้ความรู้ หรือการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญคือการนำตัวแทนไปศึกษาดูงานจากแหล่งที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ตลอดจนจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และที่สำคัญที่สุดคือการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ภายนอกได้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งปัจจุบันชุมชนก็มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ก็ไม่รู้วิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม สาเหตุที่ทำให้คนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในปัจจุบันอาจเป็นเพราะว่ามีงานต้องทำ

ไม่มีเวลาว่าง และประการที่สำคัญคือไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมนั้นสามารถสร้างได้ โดยเริ่มต้นจากการสร้างความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่เสนอว่า ควรให้ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อช่วยให้ชุมชนในท้องถิ่นเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตนมีอยู่ และจะช่วยให้อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาของ วิมลสิริ เหมทานนท์ (2546) ที่กล่าวว่า หากต้องการให้การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของประชาชนมีมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและการร่วมวางแผน การร่วมประชุม และติดตามผลงานรวมถึงร่วมกันแก้ปัญหาให้มากขึ้น ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจะเป็นการสร้างพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เป็นผลมาจากชาวบ้านในชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ไม่มีผู้นำที่จะเป็นกรณีเริ่มต้นการวางแผนหรือนโยบายในการท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพของชุมชนแห่งนี้อยู่ในระดับที่ต่ำ และในปัจจุบันการทำงานในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นก็ไม่ได้มีความร่วมแรงร่วมใจกัน หากแต่ต่างคนต่างทำ ทำตามความถนัดของตนเอง ดังนั้นหากภาครัฐได้เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ก็จะทำให้เกิดแรงผลักดัน จนทำให้คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว จากการที่ชุมชนเริ่มมีความต้องการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีความต้องการในกระบวนการมีส่วนร่วมต่างๆ ในขั้นต้นชุมชนเองก็จำเป็นที่จะต้องมีพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้การสนับสนุนชุมชนอย่างจริงจังและรวดเร็วต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ ขวัญบุญ (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านร่องกล้า อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก พบว่าศักยภาพของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ส่วนมากคือ ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาด้านการจัดการ(ประกอบศิริ ภักดีพินิจ, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับชุมชนบ้านเสมชายที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวบางขั้นตอน และยังคงขาดหน่วยงาน องค์กรหรือกรรมการในชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในงานวิจัยหลายเรื่องได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อาทิเช่น ศักยภาพของชุมชนไทลื้อในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านคอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน (วัชรภรณ์ จันทร์ขำ, 2548) แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อดิภา ตรีชลานนท์, 2550) แนวทางการพัฒนาตลาดคอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (เบญญา จันทร์, 2545) ซึ่งผู้วิจัยเองก็มีความคิดสอดคล้องกับงานวิจัยเหล่านี้ว่า หากมีการให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนก็จะสามารถ ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนได้เป็นผลสำเร็จ และจากจุดนี้เองก็สามารถพัฒนาไปสู่การเพิ่มระดับศักยภาพของชุมชนด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อีกด้วย

ข้อจำกัดของงานวิจัย

จากการทำงานวิจัยชิ้นนี้ ด้วยข้อจำกัดเรื่องการเข้าถึงแหล่งข้อมูล การเก็บแบบสอบถามตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สาเหตุเนื่องมาจากเป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงทำให้การเข้าถึงพื้นที่ค่อนข้างที่จะลำบาก และอีกประการที่สำคัญในการแจกและเก็บแบบสอบถามควรทำความเข้าใจ และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างอ่านและตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในภายหลัง และยังทำให้ผลการวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และที่ขาดไม่ได้เลย คือ การนัดเวลาที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน เพราะแต่ละบุคคลมีหน้าที่การทำงานที่แตกต่างกันจึงควรกำหนดวันเวลาและสถานที่นัดสัมภาษณ์ให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ทั้งตัวผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์

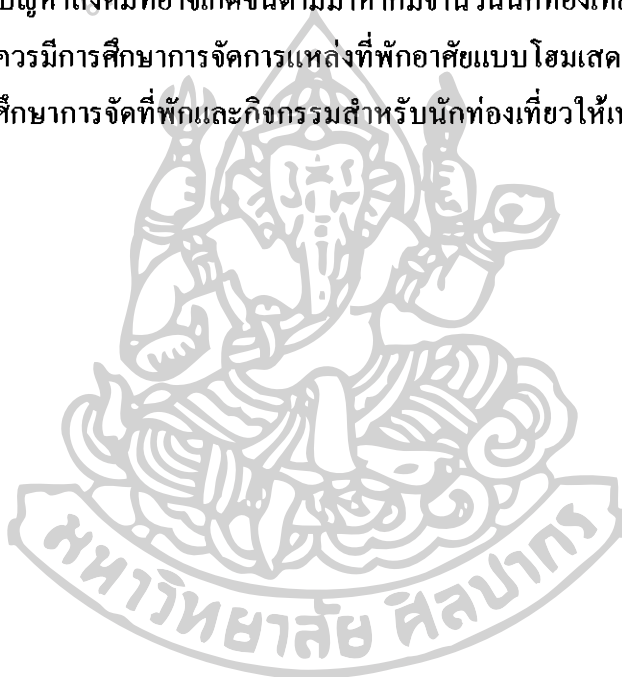
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนประชาสัมพันธ์ชุมชนเสมอมา ให้เป็นที่รู้จัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และสวยงาม โดยเฉพาะแหล่งศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลนและแหล่งชมหิ่งห้อยที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง รวมถึงการสนับสนุนบุคลากรในการอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนหรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ความสามารถทางสังคมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นตามมาหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอนาคต
2. ควรมีการศึกษาการจัดการแหล่งที่พักอาศัยแบบ โฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เพื่อศึกษาการจัดที่พักและกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวให้เหมาะกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กานติมา วัฒนาวณิชย์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นนักท่องเที่ยวเชิงคุณภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัสซ่า จำกัด, 2544.
- กฤษณา เพ็ชรเจริญ. “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อการอุปโภคผลิตภัณฑ์จลากเขียว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- เฉลิมพร ชูศรี. “การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านและความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ: อ่างเก็บน้ำคลองกะโอก จังหวัดระยอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- ฉลอมศรี พิมลสมพงศ์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. ม.ป.ท., 2535.
- ฉัตรฉนวน พิชัยกมลฉัตร. “การประเมินศักยภาพการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ณชพงศ จันจุฬา. “ศักยภาพของชุมชนเกาะศรีบอยาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติปากแม่น้ำกระบี่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ดร.รชนี เอ็มพันธ์, สุทัศน์ วรรณเลิศ และ เรณูภา รัชโน. คู่มือการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เทกซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชัน จำกัด, 2547.
- ธนวัฒน์ ขวัญบุญ. “ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านร่องกล้า อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

- ชั้นชั้นนิชา เลิศนรเศรษฐ. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ: ตลาดน้ำบางฝู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ โรงแรมและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- นิตา ชัชกุล. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2550.
- บุญทัน คอกไทสง. การจัดการองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีชนบท, 2541.
- บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548.
- _____. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548.
- บุญหลิบ พานิชชาติ. “การท่องเที่ยวโลกและมาตรฐานการท่องเที่ยวสากล.” เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. นนทบุรี: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.
- เบญจา จันทร์. “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวทางน้ำชุมชนริมคลองเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ. “แนวทางการพัฒนาตลาดคอนวอย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- ประภัตสร สมบัติศรี. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.” การเกษตรรายฤดู 7, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2551): 73-83.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2520.
- ประสพชัย พสุนนท์. สถิติธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ท็อป, 2553.
- พจนา บุญคุ้ม. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

- พระ พิพัฒน์ โยชะพงศ์. “การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกก่าง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัด กาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเคหะการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนารวมชนและพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- รัชฎา คชแสงสันต์. “การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภท เกาะ กรณีศึกษา เกาะลิบ๊ะ จังหวัดสตูล .” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- วรรณณา วงษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- วัชรารณ จันท์จำ. “ศักยภาพของชุมชนไทลื้อในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านคอนมุต อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. การศึกษาสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2537.
- วิมล จิโรพันธ์, ประชิต สกุนพัฒน์ และ อุดม เชกวิงศ์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัลฟ่า มิเลเนียม จำกัด, 2548.
- วิมลสิริ เหมทานนท์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีชุมชนย่านบางลำพู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- รัชดา จึงพัฒนาวดี. “แนวทางการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ลีลี่ ก่อกิจการดี. “การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ โรงแรมและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.

สถาพร ทองแดง. “ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอิงคา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547.

สมชัย เบญจชัย. เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตร “การจัดการป่าชุมชนและการพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้” ประจำปีงบประมาณ 2549. (อัครสำเนา)

สมบัติ เชื้อทหาร. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2547.

สุกัลยา วรรณสมบัติ. “ศักยภาพของมัคคุเทศก์ต่อการเป็นผู้นำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

อดิภา ตรีชลานนท์. “แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2550.

อภิวัฒน์ ภูริศวารักษ์. “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาพื้นที่ บ้านฝั่งท่า หมู่ที่ 5 ตำบลวังก้ง อำเภอบางขัน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก. แผนที่ของตำบลบางครก [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkrok.com/about/about104.php>

อาคม อาจแสง. “ศักยภาพการพัฒนาที่อยู่อาศัยรูปแบบโฮมสเตย์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อุดม เชือกวงษ์, ประชิต สกุนพัฒน์ และวิมล จิโรจพันธ์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว, 2548.

ภาษาอังกฤษ

Bloom, B.S., Hastings, J.T. & Madeus, G.F. Handbook on formative and summative evaluation of student learning. New York: Mcgraw-Hill, 1971.

Bovee, L. Courtland et al. Management. U.S.A.: Mcgraw-Hill, 1993.

Carter, V. Good. Dictionary of Education. New York: Mcgraw-Hill Book Company, 1973.

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการและผู้มีประสบการณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการและผู้มีประสบการณ์

1. รศ.ดร. สุริยพงศ์ วัฒนาศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. รศ.ดร. นาฏสุดา ภูมิจำนงค์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รศ.ดร. ศันสนีย์ ชูแวว มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รศ. สุมาลี เทพสุวรรณ มหาวิทยาลัยมหิดล
5. ผศ.ดร. เรวดี โรจนกนันท์ มหาวิทยาลัยมหิดล
6. ผศ.ดร. ปิยะกาญจน์ เที้ยรทรัพย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
7. ผศ.ดร. รัตนาวัฒน์ ไชยรัตน์ มหาวิทยาลัยมหิดล
8. ผศ. กฤษณรัักษ์ ชีรรัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล
9. อ.ดร. สุจินณา กรรณสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. อ.ดร. สวรรษา ชื้อล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร
11. ดร. สุทิสภา กลุ่มบุตร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
12. ผศ.ดร. กนกพร บุญส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
13. รศ.ดร. จำลอง อรุณเลิศอารีย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
14. รศ.ดร. สุวลักษณ์ สารมณีสพันธุ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
15. ผศ.ดร. ดวงเงิน ชื้อภักดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
16. อ.ดร. วิโรจน์ เจษภูาลักษณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
17. ผศ. ธนกฤต สังข์เฉย มหาวิทยาลัยศิลปากร
18. อ.ดร. อรรณพ สนธิไชย วิทยาลัยการสาธารณสุขสุพรรณบุรี
19. อ. ธนวัฒน์ ขวัญบุญ มหาวิทยาลัยนเรศวร
20. ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้าน หมู่บ้านแสมชาย
21. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้กำหนดปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความรู้ของคนในชุมชน ปัจจัยด้านทัศนคติของคนในชุมชน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยขั้นตอนหนึ่งของงานวิจัยเป็นการหาค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย เพื่อนำมาคำนวณหาศักยภาพ

ตามสูตร

$$P = Ax + By + Cz$$

แทนค่าโดย P = ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

A = ค่าระดับคะแนนของความรู้

B = ค่าระดับคะแนนดิบของทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

C = ค่าระดับคะแนนดิบของการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

x = ค่าคะแนนความสำคัญด้านความรู้

y = ค่าคะแนนความสำคัญด้านทัศนคติ

z = ค่าคะแนนความสำคัญด้านระดับการมีส่วนร่วม

คำสั่ง ผู้วิจัยใครขอให้ท่านให้ค่าความสำคัญของปัจจัย 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับปัจจัยที่ท่านคิดว่ามี
ความสำคัญต่อศักยภาพชุมชน โดย

ปัจจัยที่มีความสำคัญลำดับสุดท้าย   กรุณาใส่ตัวเลข “1”

ปัจจัยที่มีความสำคัญลำดับรองลงมา   กรุณาใส่ตัวเลข “2”

ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด   กรุณาใส่ตัวเลข “3”

ปัจจัยด้าน	ลำดับที่
1. ความรู้ของคนในชุมชน	
2. ทัศนคติของคนในชุมชน	
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน	

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัย ศลปากร

แบบสอบถาม

เรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา บ้านเสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 6 หน้า แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 ข้อ
2. แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 25 ข้อ
3. แบบสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 20 ข้อ
4. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 16 ข้อ

ชื่อ ..... สกุล .....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความตามความเป็นจริงลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ

☐ 16-20 ปี	☐ 20-25 ปี
☐ 26-30 ปี	☐ 31-35 ปี
☐ 36-40 ปี	☐ 41-45 ปี
☐ 46-50 ปี	☐ มากกว่า 50 ปี
3. สถานภาพในครัวเรือน หัวหน้า คู่สมรส ผู้อาศัย
4. สถานภาพสมรส โสด สมรส หย่า/แยกกันอยู่
5. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	☐ มัธยมศึกษา
☐ ปวส./ปวช./อนุปริญญา	☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
6. ศาสนา

☐ พุทธ	☐ คริสต์	☐ อิสลาม
-------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

7. อาชีพหลักของท่าน

- เกษตรกรรม รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
 ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัทเอกชน
 รับจ้างทั่วไป อื่นๆ ระบุ.....

8. อาชีพรองของท่าน คือ .....

9. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่าน (ก่อนหักค่าใช้จ่ายโดยประมาณ)

- รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท รายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท
 รายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท รายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท
 รายได้ระหว่าง 20,001-25,000 บาท รายได้สูงกว่า 25,000 บาท

10. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนแห่งนี้

- น้อยกว่า 10 ปี 10-20 ปี
 มากกว่า 20 ปี

11. ท่านมีที่ดินที่ถือครองในหมู่บ้านแห่งนี้ หรือไม่

- ไม่มี มี (ตอบด้านล่าง)
 จำนวนที่ดินที่ถือครอง .....ไร่.....ตารางวา

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในข้อที่ท่านคิดว่าข้อความถูกต้อง และทำเครื่องหมาย ✗ ลงในข้อที่ท่านคิดว่าข้อความนั้นผิด

ส่วนที่ 2 -1 ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- .....1. ชาวบ้านควรจะทราบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสามารถอธิบายให้แก่นักท่องเที่ยวได้
- .....2. การบอกข้อมูลหรือความรู้ด้านการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกรายละเอียดต่าง ๆ ฯลฯ จะทำให้นักท่องเที่ยวทราบประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว
- .....3. ชุมชนควรมีการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้ามา มาก ๆ ไม่ว่าจะในช่วงฤดูใดๆ
- .....4. การท่องเที่ยวที่ดีไม่ควรทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างที่พักให้นักท่องเที่ยว การทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นต้น
- .....5. นักท่องเที่ยวไม่ควรเก็บสิ่งของใดๆทุกประเภทออกจากพื้นที่

.....6. ชาวบ้านควรเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพราะชาวบ้านเป็นผู้ได้ทั้งประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

.....7. ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น เคาน์เตอร์ หม้อหุงข้าว พัดลม ตู้เย็น ฯลฯ

.....8. การจัดที่ทิ้งขยะไว้ให้นักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เป็นการทำลายธรรมชาติ

.....9. ควรสร้างตึก หรืออาคารสูงๆ ไว้รองรับนักท่องเที่ยว ภายในบริเวณชุมชน

ส่วนที่ 2 -2 ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

.....10. ต้นแสม และต้นลำพูพบได้มากตามชายฝั่งในพื้นที่บ้านแสมชาย

.....11. การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมายังหมู่บ้านแสมชาย เพื่อชมความงามของหิ่งห้อยเพียงอย่างเดียว

.....12. หิ่งห้อยเป็นสัตว์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว

.....13. วัดเขาตะเคราเป็นวัดที่มีชื่อเสียงมาก โดยมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก

.....14. อาชีพดับจากอาจเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวอยากเยี่ยมชม

.....15. งานแข่งเรือพายที่วัดเขาตะเคราก็เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

.....16. หากไม่มีหิ่งห้อย ก็จะไม่มีการท่องเที่ยว

.....17. หากจะเที่ยวชมหิ่งห้อย สามารถเที่ยวชมเวลาใดก็ได้

.....18. ป่าชายเลนสามารถทำให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวได้

ส่วนที่ 2 -3 ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

.....19. หากพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกควรมีการถางป่าเพิ่ม

.....20. การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช จะทำให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น

.....21. การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง อาจก่อให้เกิดโรคระบาดได้

.....22. น้ำทิ้งจากบ้านเรือนนั้น ถ้าหากปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง จะทำให้เกิดน้ำเน่าเสีย

.....23. การที่ดินเสื่อมคุณภาพนั้น เพราะการใช้สารเคมีทางการเกษตรหรือการใช้ปุ๋ย

.....24. การกำจัดขยะที่ดี ควรฝังกลบใกล้ๆแม่น้ำลำคลอง

.....25. การตัดไม้ทำลายป่าจะมีผลต่อปริมาณน้ำฝนและเกิดอุทกภัย

ส่วนที่ 3 แบบสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการตอบ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย มาก	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. ควรให้ชาวบ้านเป็นผู้พาเที่ยวชมหิ้งห้อยเท่านั้น					
2. รายได้จากการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องนำไปพัฒนาท้องถิ่น					
3. องค์กรท้องถิ่น เช่น อบต. ควรให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ					
4. การท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น					
5. การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่เพื่อการประกอบอาชีพด้านงานบริการท่องเที่ยว					
6. การท่องเที่ยวช่วยป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนท้องถิ่น					
7. เมื่อไหร่ก็ตามที่มือนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนจะมีอาชญากรรมเกิดขึ้น					
8. ท้องถิ่นควรพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น					
9. นักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่นำแพชชั่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว					
10. การท่องเที่ยวจะทำให้สินค้าท้องถิ่นต่าง ๆ ขายได้เช่น ผัก ผลไม้ งานศิลปหัตถกรรม เป็นต้น					
11. ธุรกิจท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยควรเป็นของคนในชุมชน					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย มาก	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
12.เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาก ๆ จะทำให้ประชาชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เช่น ทำให้ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมถูกกลืน					
13.ควรตัดไม้ ถางป่า เพื่อพัฒนาพื้นที่รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น					
14. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ชุมชนมักจะพบกับสภาพปัญหาสิ่งปฏิกูลมาก จนไม่สามารถกำจัดได้					
15.คนในชุมชนท้องถิ่นควรได้รับการฝึกอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว					
16.การท่องเที่ยวสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน					
17.ในการสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรเป็นที่พักมีความทันสมัย และสะดวกสบาย					
18. เส้นทางคมนาคมควรเป็นถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต เพื่อสะดวกต่อการสัญจรของนักท่องเที่ยว					
19. ควรที่จะมีร้านสะดวกซื้อ ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบาย					
20. คนในชุมชนควรที่จะช่วยกันดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการตอบ

ข้อความ	มีส่วน ร่วมมาก ที่สุด	มีส่วน ร่วมมาก	มีส่วน ร่วม ปาน กลาง	มีส่วน ร่วม น้อย	มีส่วน ร่วม น้อย ที่สุด
1. การเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ					
- ร่วมประชุม					
- ร่วมเสนอและแนวทางการแก้ไขปัญหา					
- ร่วมตัดสินใจลงทุน					
2. การร่วมวางแผน					
- ร่วมวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวของชุมชน					
- ร่วมเป็นกรรมการหมู่บ้าน					
- ร่วมกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและรูปแบบในการท่องเที่ยวของชุมชน					
3. การร่วมจัดการและการร่วมปฏิบัติการ					
- ร่วมรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น					
- ร่วมกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว					
- ร่วมให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว					
- ร่วมให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม					
- ร่วมประชุม/สัมมนาด้านการท่องเที่ยว					
- ร่วมเป็นผู้นำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น)					
- ร่วมให้บริการด้านรถรับส่งนักท่องเที่ยว					
4. การร่วมติดตามผลและการร่วมประเมินผล					
- ร่วมสอบถามติดตามความคืบหน้าการพัฒนาการท่องเที่ยว					
- ร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน					
- ร่วมประเมินผลงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน					

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ง

แบบนำสัมผัสภายในผู้นำชุมชน

แบบนำสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

เรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล .....
2. เพศ ..... อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา .....
4. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง
.....
5. ตำแหน่งในชุมชน.....
6. ตำแหน่งในหน่วยงานราชการ.....
7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ท่านมีความคิดเห็นหรือแนวคิดในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
2. ชุมชนควรจัดให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร
3. หากชุมชนได้มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้น ท่านคิดว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อชุมชน
4. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนของท่านคืออะไร

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก จ

ค่าคะแนนความสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 14 ค่าคะแนนความสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับ	ค่าคะแนนความสำคัญที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ		
	ความรู้ของคนในชุมชน	ทัศนคติของคนในชุมชน	การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
1	2	1	3
2	3	1	2
3	2	3	1
4	2	1	3
5	1	2	3
6	1	2	3
7	2	1	3
8	2	1	3
9	1	2	3
10	3	1	2
11	3	1	2
12	1	2	3
13	2	1	3
14	1	2	3
15	1	2	3
16	2	1	3
17	1	2	3
18	2	1	3
19	2	1	3
รวม	35	28	52
ค่าเฉลี่ย	1.84	1.47	2.73

สรุป

ค่าคะแนนความสำคัญที่ได้จากการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ คือ

ความรู้ของคนในชุมชน (x)   ค่าคะแนนความสำคัญ = 2

ทัศนคติของคนในชุมชน (y)   ค่าคะแนนความสำคัญ = 1

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (z)   ค่าคะแนนความสำคัญ = 3

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล** นางสาวศิริภา คุณพระเนตร
- ที่อยู่** 268 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัด
มหาสารคาม 44120
- ประวัติการทำงาน** -
- ประวัติการศึกษา** พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
- พ.ศ. 2551 ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประกอบการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

